

DE
JURE ET PRIVILEGIIS
NOBILITUM
LIBERORUM ET IM-
MEDIATORUM,

Von
Des H. Röm. Reichs
Freyen unmittelbaren Ritter-
schafft/

DISCURSUS
Formatus

à
Johann Friederich von Zendersheim /
Mense Augusto

ANNO CHRISTI
M DC LXVIII.

NORIMBERGÆ:
E. Typographia Wolfgangi Eberhardi Felseckeri.

DE
JURE ET PRIVILEGIIS
NOBILITUM
LIBERORUM ET IM-
MEDIATORUM,

Von
Des H. Röm. Reichs
Freyen unmittelbaren Ritter-
schaft/

DISCURSUS
Formatus

à
Johann Friederich von Zendersheim /
Mense Augusto

ANNO CHRISTI
M DC LXVIII.

NORIMBERGÆ,
E. Typographia Wolfgangi Eberhardi Felseckeri.

Toti Immediato & Libero
Sancti Romani Imperii
ORDINI EQUESTRI,
Nobilitatis hujus
DIRECTORIO,

Ejusque membris splendidissimis,

Viris Generosis, Strenuissimis, perantiquo
stemmatis ortu maximè Nobilibus, Patronis & Fau-
toribus summè honorandis, se, sua bona,
suosque liberos, decenter
commendat

A U T O R,

Quem non tota ætas est mutatura Sibyllæ:
Amicitia, quæ in vocem non prorumpit, nec
officium compler, nec contestatur
affectum.

Præfatio

ad benivolum Lectorem!

Um annō Domini nostri JE-
SU Christi, Filii DEI, ultra mil-
lesimum, sexcentesium, tri-
gesimō, Studixrum causā, in
inclyta Universitate Noriber-
gensium Altorffina commo-
rarer, Discursum hunc conscripsi, ex proba-
tissimis Auctoribus, eundemq; disquisitioni
placide Literatorum subjeci, adjuvante pri-
mūm almā DEI nostri boni gratia, cum con-
sensu quoque celeberrimæ ejusdem loci Fa-
cultatis Juridicæ, sub Præsidio verò, Viri
quondam Magnifici, Domini Wilhelmi Sud-
wells/ Jurisconsulti famigeratissimi, & Præ-
ceptoris mei Carissimi.

Postquam verò interea temporis exem-
plaria divendita sunt omnia, non defuerunt
mihi cordati viri & singulares amici, qui, ut
illum denuò imprimi curarem, suaderent
atque monerent.

Horum ego suasionibus, auxiliô fanè
DEI nostri, in Christo, suavissimi, mihi cle-
menter assistente, in hoc negotio quidem fui
gratificatus: Veruntamen, hâc eâdemq; o-
pera, nonnulla addere æquum putavi, non
spernenda, quæ juventuti nobili poterunt
conducere, & haberi locô monitionis, ad
præstanda ea alacrius, quæ ex aliis Magi-
stris vel didicerunt, vel adhuc dum discere
poterunt.

Cujusmodi sunt illa, quæ citius, quàm
asparagi coquuntur, venerunt in mentem.
Postquam summè necessaria, ante omnia,
rectè intelligere primùm, studiosissimeque,
laboraverint; (quæ est religio Christiana)
curent deinde ea, quæ minùs: Nempe domi-
nantia priùs; famulantia posterius, omnia ex
ordine. Nam religio Christiana, unô ver-
bô ut complectar, est fides in JESUM Chri-
stum, DEI & Davidis Filium, DEUM & Domi-
num nostrum.

Hæc proposita fuit, & est in Scriptis Mo-
saicis Prophetis & Apostolicis, extititque
Sanctorum Patriarcharum, Abrahamæ, Isaaci,
& Jacobi religio. Estq; adeò vera, ut ea sola
DEUM verum rectè nōrit & colat. Novit
enim

enim quid sit & quis, Deus noster? Quid & velit nobis facere, quid faciat, & dudum fecerit? Vult nimirum Deus Ter Optimus Maximus, ne nos ipsimet peccata & poenas portemus, coram Deo, nostra, sed ut Filius suus unigenitus dilectus & æternus, Jesus Christus nostra & totius Mundi peccata portet & absorbeat, quia ipse Dominus, ut Esaias inquit, peccata nostra propria omnium nostrum in eum coniecit. cap. 53. 6. Ita ut nullum aliud nomen sub cœlo nobis sit ad miniculo ad salutem impetrandam, nisi unicum nomen Jesu Christi, fide, in verbo prædicato, apprehensum. Vult itaque Deus, ut nitare solo merito, vibicibus & sanguine Filii Dei, Jesu Christi, pro te & nobis omnibus effuso, in remissionem peccatorum, cum tibi bellum à morte & peccatis tuis infertur, & promittit tibi si modo credas, victoriam lætissimam, salutem certissimam, gratiam suam paternam, testificationem Spiritus Sancti dulcissimam.

Hæc novit & capit fides omnia, & homo per hanc salvatur. Quid vis amplius? Imò fidem à te, & nihil præterea vult afferri Deus noster ad illas, & similes Evangelii promif-

siones, ut, quæ per Christum facta sunt, credas pro te facta esse omnia, & propter Christum per fidem accipias, speresq; remissionem peccatorum & vitam æternam, nempe tua, si, agnoscens peccata, credas, quæ jam sunt dicta tibi. Hæc omnia cum necesse sit, & Deus jubeat, ut credas, forti fide & fiducia, fides utiq; in Jesum Christum erit vera & unica salvifica religio, per quam salutem consequimur æternam, & benedictionem perpetuæ felicitatis. Qui ergo fieri queat, ut non possis tum peccatum, tum mortem, Satanamq; & omnia mala, imò & iram Dei, cum hæc omnia tibi obversantur, feliciter superare, regnumq; cœleste obtinere, modò hanc fiduciam retineas, nec tibi excuti animo patiare. Mors infeliciū Medicina est.

Non potest enim Deus, quin dilectionem et misericordiam tibi exhibeat, quando ejus iræ opponis Filium ejus Jesum Christum verā fiducia apprehensum, in verbo propositum oblatumq; tibi, uti in prioribus sat dicta puto.

Pœnitentiam tamen ideò ne abjicias. Nam cum fides salvifica te veris pavoribus mortis liberet, illa autem durare & servari debeat,

débeat, usq; dum mors penitus absorpta est; quis pius dubitabit, tandiu etiam veros peccati, & iræ DEI, dolores sibi esse sentiendos, ut habeat nempe illa alma fides, quo cum pugnet & se exerceat. Quid? Quoties vestes suas adspicit nobilis puer, poenitentiam agat, memor eorum, quæ prioribus tribus Geneseos capitibus sunt involuta.

Hic ipsa te coget necessitas, cum cæteris urgentibus, ut tui Sancti Baptismi memoriam repetens suavissimam, intimis animæ desideriis accurras verbo prædicato, spirituali potui & fonti, unâ cum ministerio & usu Clavium, & Sancto Sacramento corporis & sanguinis Filii DEI, Jesu Christi, in Cœna Sacra, dignè usurpatis. Ex illis enim velut canalibus, Christi justitiam, beneficia & gratiam tibi, sitienti justitiam, licet bibere, aure, corde, & alma fide accipere, & tibi accipienti dicere licet: Jam scio peccata mihi remissa esse. Sic fides justificans in corde tuo indies nutrimentum & robur capit. Hic enim habet suum lac & vinum fides. Sic sitis tua spiritualis spirituali potu restincta, animaq; tua salva facta est. Quanta, o quanta DEI bonitas, omnia hæc bona & dona gratis,

tis , in Christo tamen , nobis paternè exhibens ! Habes summè necessaria.

Nectamen ideò segnis puer erit nobilis sanctæ & piæ, ex fide salvifica , vitæ studere. Non erit gratitudinis negligens , uti humanæ mentis, post lapsum accepta lues repente argutatur: Hem, quoniam mera & pura gratia divina in Christo , nobis dominatur, ideo nihil boni faciam, sed carnis illecebris indulgebo, quis mihi prohibessit, sum nobilis ! Non ita, tu pie, non ita. Quò major enim misericordia in Christo , super nos expansa est, tantò major gratitudo à nobis proficisci in Deum debet. Quænam rogas ? Salvator, Matth. 5. ait: Luceat lux vestra coram hominibus , ut videant vestra opera bona, glorificentq; patrem vestrum, qui est in cœlis. Bona, intelligit Salvator, non nobis ipsis, sed aliis, & proximo; Deoque honori.

In his ambabus diversissimis doctrinæ Christianæ partibus , de fide & bonis operibus, accuratè, si se institutam probaverit, pia nobilisque juvenia , præcipua & summè necessaria se reperisse intelliget.

Postea Latinam linguam sibi reddent familiarem. Ea enim utilissimæ famulæ

locò

locò esse poterit juvenibus, tum in pietatis
prædictæ doctrina excolenda, tum in Philo-
sophicis, alijsq; liberalibus & honestis studiis
exercendis, His verò, ut ancillis, modestè
utentur, non reginæ tribunet honorem, non
omnem his impendent vitam. Nam sciant
etiam JURA & PRIVILEGIA sua Equestria &
nabilia, omnes nobili Equestriq; stemmate
nati & sati. Ea namq; familiaria sibi cum
reddiderint, fiet, ut iurisdictionibus vicino-
rum obviam euntes, scientiâq; & modestiâ
comitati palmam ferant, quicquid etiam
suis humanis præfidiis tribuant alieni. Sa-
pienti sat. Sapientia enim confortat sapi-
entem magis, quam decem potentes Princi-
pes: Humana quidem interdum; fidei verò
æternum, dicit Salomo, in ecclesiaste, sep-
timò Capite. Patiens item Spiritus melior
est arrogante, ibidem. Hæc cogitasse sæ-
pius utiq; utilia sunt juventæ, quæ audit no-
bilis. Adhibentur enim aliquando non nul-
li nostrum ad Officia aulica Electorum &
Principum, his autem candorem suum adeo
probabunt, ut ne, illorum gratiâ, Privilegia
& Ornamenta nostra labefactari, attenuari,
dubiaq; reddi committant. Constant enim

nobis, & maioribus nostris carissimis, per
magno ære & sanguine, suntq; Romano-
rum nostrorum Imperatorum largitiones
splendissimæ.

Cur ergo non & filii nostri subnascentes
eadem conservatum amplificatumq; eant,
auxiliante Deo obnixissime?

Cujus rei testimonium dicant ipsa Co-
mitia Imperialia Ratisbonensia, non ita du-
dum nostris temporibus celebrata, verissi-
mum. In usdem namq; Eminentissimus
Princeps & Dominus, Dominus Iohannes
Philippus, Archiepiscopus Moguntinus, S. R.
Imperii Archicancellarius & Elector, præ-
sentibus, Ipso Imperatore Ferdinando III.
pientiss. mem. plurimusq; alius Electoribus
& Principibus Imperii, post bellum tricena-
rium, nocentissimum tum religioni, tum rei
familiari nostræ, causam pro nobis dixit tan-
tâ contentione, quantum forum est, eoque Pa-
tronum egit nostrum maximum, Privile-
giaq; nostra ab interitu, ceterè præsentissi-
mo, vindicavit, planeq; in integrum resti-
tuit; Idq; cum potenti Salvatoris nostri Iesu
Christi, adiutorio.

Orandus itaq; fuerit Filius, Dei altissimi,
unigeni-

unigenitus, Iesus, ut Electorem hunc eminentissimum servet incolumem diutissimè, beetq; ditetq; eum vitæ longævitate, valetudinis integritate, regiminis felicitate, salutisq; scientia, clementissimè.

Quidm̄ idem officii genus præstaremus in primis Imperatori nostro & Romano & Germano, LEOPOLDO I. AUSTRIACO, regiminis secularis caput qui est, & Monarcha. Quodnam? Humiliò, Deo nostro, supplicemus animò, ut ei mittat auxilium de Sanctuario suò, benedictione multâ eum cumulet, vitam ac salutem ejus, tum animæ, tum corporis tegat, ut nunquam vincatur à malo, imò vincat bono, malum, sciatq; Dominum. Hof. 2.

Quocum divino beneficio, simul & illud nobis concedi coelitus, suppliciter oremus, ut, sub hujus Imperatoris nostri pacifico Imperiò, fruamur illâ optatissimâ nostrâ libertate, complectente simul privilegia, tum religionis nostræ veræ Christianæ, conscientias nostras, in lucta mortis & peccati, firmiter tranquillantis, tum & regionis, cujusq; nostrum Corpora, honores, facultatesq; facta recta conservantis, idq; Deo jubente

bente bono, gubernante ejus verbi virtute
omnipotente.

Supplicemus deniq; Domino Deo no-
stro, Jesu Christo, ne auferat à nobis Spiri-
tum suum Sanctum, sed effusò illo super
nos, faciat, ut piam inter nos concordiam a-
lamus, animos atq; vires jungamus, in
omnibus gloriam Dei quæramus, commo-
dum publicum inprimis provehamus, Ec-
clesiarum Scholarumq; nostrarum salutem
unicè promoveamus, illarum ministris vel
necessaria tantùm nutrimenta erogemus,
florentem nostram Nobilium juventutem
accuratissimè informandam curemus, & e-
ducemus eam, per eruditionem & correcti-
onem Domini, ut Dominum Jesum cogno-
scat, & vitam æternam habeat. Non solum
autem hæc adolescentia, sed & nos ipsimet,
tam imperantes quam obsequentes, duce il-
lo, Spiritu Christi, excitemur omnes, ad ti-
morem & obedientiam Dei, quia summa il-
la Dei majestas semper nobis præstò adest,
juxta illud: Coelum sedes mea est, terra sca-
bellum pedum meorum. Es. 6. 6.

Quantò igitur magis, post Gloriam Dei,
saluti consulendum populi fuerit, tantò mi-
nus

nus suis, quis, commodis interuire poterit
pius, privatis.

In ejusmodi studiis assidui & exercitati
si fuerimus, quilibet juxta vocationem Dei,
erit nobis benedictio & felicitas temporalis
largissima, quam Deus omnipotens unô ver-
bô promissionis benignô præstare & imple-
re potest, observantibus publicam & Politi-
cam legum obedientiam.

Non solum autem ista, sed & æterna be-
nedictio expectanda nobis est, non verò per
hypocriticam aliquam legis observatio-
nem, quæ est eorum, quorum cor est fide &
verâ cognitione Dei vacuum: Sed impletio-
ne legis per fidem in Christum, Dei Filium;
de qua supra pluribus. Huic fidei donatur
benedictio spiritualis in cœlestibus & æter-
nis bonis omnibus. Quia Christi justitia ei
imputatur, ut credens, per hanc, fiat beatus
regni Dei heres. Deinde fit, ut hujusmodi
credens ex hac fide ex animo obsequatur di-
vinæ vocationi, & ferat bona opera proxi-
mo, juxta præcepta Dei, & consequatur eti-
am illas benedictiones, in lege observatori-
bus mandatorum Dei promissas. Et quæ in
hoc seculo non percipiuntur, dabuntur in
B 3 cœlis.

coelis. Cogitantibus illa ita nobis, fides sal-
vifica non erit otiosa, sed fructuosa.

Invideant interim adversarii, tùm visi-
biles tùm invisibiles, felicitati & honoribus
nostris, quid ad nos illud? Invidia sibi ipsi no-
cet; sua sibi gaudia perdit. Per fidem in Chri-
stum sumus sub umbra alarum DEI, & res
nostræ; salvi, procul dubiò, et incolumes;
missis istis ringentibus, sibiq; malum ipsis cu-
dentibus. Nos damno eorum minimè gau-
debimus, scientiam salutis potiùs dari ipsis
ex alto, exoptantes.

Illa sunt, quæ piæ admonitionis locò ad-
denda duxi. Alii eruditius differant, nemo
fidelius. Det incrementum DEUS. DEUS
inquam, & Pater Domini nostri Jesu Christi,
habeat nos omnes, quibus vera salus curæ
cordiq; est, commendatissimos. Obern-
steinbachii, Mense Augusto. Æræ Christia-
næ. M DC. LXVIII.

Johann Friederich von
Lendersheim.

THESIS I.

DE Nobilitate dissertaturo, curo prima erit, unde nomen descendat. (a) Dicitur autem Nobilitas à noscendo, (b) quasi noscibilitas, & nobilis quasi noscibilis, (c) germanice ein Edelmann (d) à voce Adell (e) & Mann (f).

(a) arg. l. 1. in pr. ff. de l. & l. rei enim explanationem ex significatione promanare, testatur *Ulpian. in l. 1. pr. ff. de reb. cred.* cui adstipulatur *J. C. Proculus*, nominis appellatione rem ipsam significari asserens *in l. 4. ff. de l. s.* quippe nomina dicentis voluntatem demonstrant, referente celsissimi ingenii *Celso in l. 1. §. 2. ff. de supell. legat.* Et usu vocis cognito sæpe in perceptionem ipsius rei provehimur. *Scalig. Exerc. 1. pr. Galenus lib. 1. de method. cap. 5.* (b) *Tiraquelius de Nob. c. 2. n. 3. Tholosanus lib. 4. de rep. c. 2. n. 8. Somsbecius de feud. part. 7. n. 20.* (c) *Simbald. Vbald. de Nobil. axiom. 8. Conzen. Pol. lib. 8. c. 10. §. 3.* Quæ allusio planior & communis est, cum non solum notatio sit quædam Grammatica, quæ metitur sonos ac syllabas, ex additione vel detractioe litteræ, sed etiam notatio nominis Logica, propterea quod ipsius virtus κατ' ἐξῆς nota esse debeat, ita ut revera nobilis sit aliquis, daß er etwas mehr sey / als der gemeine Mann / nulla labe conspersus, virtute sua præfulgens, & cuivis noscibilem & conspicuum se rediens. (d) Dicitur etiam *Suncherr* / verum non in illa plebeja significatione, quæ passim in civitatibus civem vel hospitem denotat: sed quasi *Suncher Herr* ætate ac robore juvenili polens, armis rebusq; gerendis aptior Heros sive Dominus *Matth. Stephani de Nobil. c. 2. n. 11.* Quæ denominatio olim non solum Ducum Principum, Comitumq; filiis natu minoribus, quique dominatu nondum potitierant, tribuebatur. *Cl. IC. Christ. Besold in Disc. de Ord. Eq. n. 3.* Quemadmodum ex Epitaphio quodam vetusto *Reinerus Reineccius* in *Uron des Adels anfänglichen Herkommen* / refert:

Der

Der Edle / Wolgebohrne Juncfher / Juncfher Bernhard / Edler
Herr zu der Lippe &c. sed etiam Regum filios hac denominatione salu-
totos invenimus apud *Cyriac. Spangenberg lib. 1. Chron. Henneb. c. 5.*
Ubi Otto filius Regis Daniæ vocatur, Juncfher Otto von Denmes-
marck. *Iob. Norderman. de Jure Principatus concl. 88.* Quod nomen
postea Nobiles sibi attribuerunt, quamvis ab eodem multis in locis
incipiant abhorrere. (e) Etyma vocis *Udell* varia adferuntur: nonnul-
li dictum putant ab *Adelingis* vel *Edhilingis* Saxonice, qui erant præ-
cipuæ dignitatis proceres. *Knich. de Jur. territor. c. 1. n. 23.* Ubi post
alios gentem Saxoniam, tripartito constituisse ordine subicit, alii si-
quidem *Adelingi* nobiliores scilicet, *Frilingi* alii, quasi liberi relictii,
Lassi cæteri, id est coloni seu adscriptitii glebæ *Engne Leut* / quorum
meminit *Butberus in Tacit. de moribus Germ. c. 43.* indigerati. At vero
hoc non de una Saxonum natione esse intelligendum, sed de univer-
sa Germanorum gente probat. *Cl. Besold. in disc. de Ord. eq. n. 2.* Non
nulli ab Hebræo *Atsilum* אֲתִילִים id est optimates. Alii ab *Adilibus*
Curulibus. *Iob. Geiler. in navi stultifera sub turba 76.* Alii ab *Adelo*
Frisonis, *Frisonicæ* gentis conditoris filio. Alii ab *Aquila* vulgò ein
Udeler / quod ut illa altius volatu penetrando, omnes aves longo post
se intervallo relinquit, ita & Nobiles virtutum gloria cæteros homi-
num ordines longè antecellant. Alii à Græco *ἀδελος* sedes, hoc est
possessio & bona, quia Nobiles ut plurimum æstimantur ab opulen-
tis possessionibus. Vel ab *ἀδελος* quod bene meritum, seu præmio af-
fectum denotat, deductitant. *Clar. Dn. Besold. Pol. lib. 1. c. 11. §. 6. n. 38.*
Nob. Petrus Frisovvitz. in Disc. de Nobil. lib. 6. Nolden de nobil. c. 1.
(f) In genere olim omnes subditi aut etiam cives *Leut* / sive *Leudes*
dicti fuerunt, inter hos tamen quidam homines servientes *Urne Leut*
dicebantur. *Cl. Besold. lib. 1. pol. c. 10. n. 16.* Adde *Althamer. in Tacit.*
de morib. Germ. Nobiles verò specialiter *Manne* indigitabantur. *Cl.*
Besold. in disc. de Com. & Baron. n. 16. Similiter Jure feudali Saxoni-
co *Vasalli* simpliciter *Manne* vocitantur, quasi præditi virilitate ani-
moq; strenuo & recto. *Petr. Heig. part. 1. quest. 2 n. 85. Besold. The-*
saur. Pract. verb. Udel. Ibiq; novissimè *Dn. Dietherr.*

I I.

Contractiori significatione olim apud Hebræos
illustrium ac nobilium virorum duo genera fuerunt,
alterum

alterum ab Aaronis stirpe, qui soli Sacerdotes erant, (a) alterum à stirpe Regum: Apud Græcos Nobiles vocabantur, qui à stirpe Regum aut Heroum (b) originem ducebant: aut qui ob res tum à se, tum à majoribus præclare gestas, publico decreto coronam auream, immunitates, statuas, victum in Prytaneo, vel similia cum laudatione consequuebantur (c) Apud Romanos Nobiles dicebantur, quorum majores Curules magistratus gesserunt. (d) Apud Gallos duo genera nobilium fuerunt, (e) alterum Druidum, (f) alterum Equitum. (g)

(a) Cum enim gens illa summam bonorum omnium in religionibus ac Divini Numinis cultu collocaret; Sacerdotes, qui proximè ad immortalis Dei numen accederent, nobilissimos omnium judicabant, ut refert *Bodinus de Rep. lib. 3. c. 8.* ex Josepho antiquitatum Judaicarum scriptore (b) Puta Heraclidarum, Aeacidarum, *Bodinus de Republ. d. c. 8.* (c) *Besold. pol. lib. 1. c. 11. §. 6. n. 42. Sinibald. Vbald. de Nobil. axiom. 9. Robert. Glaver. in Nobil. Polit. tit. de Prim. Græc. Nobil. Bodin. de Repub. c. 8.* (d) Ut sunt Consulatus, Censura, Prætura, Aedilitas, *Bodin. de Rep. c. 8. Robert. Glaver. in Nobil. Polit. tit. de Prim. Roman. Nobil.* (e) De quibus *Jul. Caesar. de bello Gallico lib. 6.* ita scribit: Homines eos qui aliquo in numero sunt atq; honore, in duo genera diviserunt. Plebs apud illos penè servorum habetur loco, & nulli consilio adhibetur (f) Illi rebus Divinis intersunt, sacrificia publica ac privata procurant, religionesq; interpretantur. Et ex prima Nobilitate fuisse eos qui ad arcana sapientiæ, futuraq; sacerdotia admittebantur, ostendit *Pompon. Mela. lib. 3. c. 11.* Docent multa, inquit, nobilissimos gentis, clam & diu, vicenis annis (g) Equitum genus cum exigit usus atq; aliquod bellum incidit, omnes in eo versantur, atq; illarum ut quisq; est copius amplissimus, ita plurimos circum se Ambactos clientesq; habet. *Julius Caesar de bello Gallico lib. 6.*

III.

Quoad Statum Imperii nostri hodierni Germanici, distinguuntur vel ratione Ortus, vel ratione Status,

insignem diversitatem jurium inferentis. Originis vel
Ortus intuitu Nobiles Germaniæ in triplici vel potius
quadruplici noscuntur esse differentia; ita ut in pri-
mam classem referendi sint Aborigenes à primis sc. an-
tiquissimis Germanis & Alemannis harum regionum in-
colis oriundi. (a) His invalescente Imperio Romano-
rum subvenerunt illi, qui ortum Nobilitatis suæ acce-
ptum ferunt Romanis, quos militibus suis in Germania
trans Rhenum prædia distribuisse constat, sub conditi-
one, ut & ipsi & hæredes ipsorum militarent possidenda.
(b) Tertiæ generis Nobiles à Francis victoribus, quæ
gens liberrima semper fuit, provenerunt. (c) Quarto
denique ac ultimo loco censentur illi, qui ab Imperato-
ribus inde à Carolo Magno adhæc usque tempora vel
nobilitati vel etiam nunc nobilitatis insignibus donan-
tur. (d)

(a) Nam & apud Germanos antiquissimos distinctiones
Ordinum & ita Nobiles & ignobiles fuisse, Tacitus, Cæsar, Athe-
næus ex Possidonio, Adamus Premensis & alii demonstrant. (b)
Inter quos procul dubio multi Centuriones, Tribuni, Equites Roma-
ni, Patricii & Senatorum filii fuerunt. Qui postquam terras has
longa annorum serie usque ad Francorum fines Imperii sui longè la-
tèque proferentium adventum inhabitaverunt, dulcedine Soli nativi il-
lecti ibi manserunt atque se Francis victoribus (quod & alios ex pri-
mo genere Nobilium nempe Aboriginum factitasse nullum est du-
bium) accommodarunt, inque eorum partes transiverunt, cum alii
utpote obstinatores in servitutem redacti fuerint. (c) Non à vero
abluere videntur, qui ab insigni ac decantata hujus Germanicæ gen-
tis libertate eminentiorem ac excellentiorem illam libertatem, quæ
hodierna Franciæ Orientalis, Sueviæ, Rheni, Tractusque Alsatici No-
bilitas præ aliis Nobilibus gaudet, derivandam esse censent, ita ut cre-
dibile admodum sit, hos Equestri ordinis Viros à Francis victoribus
oriundos in perpetua ac illibata libertate semper mansisse, nec unquæ
postea Ducibus Sueviæ, Franconiæ, Comitibusque Palatinis, quæ
talibus,

talibus, absolute subjectos sed immediate sub tutela ac Corona Imperatorum fuisse; Cum contra Saxones ac Bavari ab Imperatoribus devicti, sub Regulorum suorum ditione ac potestate, sed sub aliis Ducum nimirum titulis adeoque arctiori subjectionis vinculo remanserint. Cui sententiae ad stipulantur & illi, qui neutiquam concedunt, quod ullus Dux Sueviae, universam Sueviam, ullus Dux Franconiae, universam Franconiam, Comesve Palatinus Rheni omnem tractum Rheni absolute cum omni Jurisdictione, potestate ac jure territorialibus, adeoque conclusum, quod ajunt territorium habuerit, sed dispersas tantum hinc inde particulas, ita ut districtus intermixti aliorum, sive Principum, sive Comitum, Nobilium, Civitatumque & essent ac in immediata Imperii fide ac tutela manerent. Quamvis me non lateat, alios aliter sentire, Nobiles nimirum (eadem est ratio Comitum ac Civitatum) in Franconia, Suevia, Tractuque Rheni Ducibus Franconiae ac Sueviae olim subjectos fuisse, libertatem ac immediatam dependentiam post extinctam demum horum Ducum prosapiam obtinuisse. (d) De his sicubi in Franconia, Suevia, Tractuque Rheni bona ut fieri saepe solet, vel emtionis vel alio titulo consequantur, non immerito quaeritur, an iisdem Juribus ac privilegiis quibus alii immediati Nobiles gaudent, eo ipso participes fiant. Dico si bona Nobilium immediata jure Domini acquirant. Nam extra horum bonorum considerationem fieri id non posse, nullam habet dubitationem. Hinc memini paucos ante annos cum in pleno confesso Nobilitatis Circuli Steigervaltici Nobiliss. Dominus Reinholdus de Weida, qui hypothecae tantum loco pagum Gröschstockheim tenebat, in numerum Ordinis Equestris immediati adoptari se ac recipi postulari, haud dubie repulsam reportaturus fuisset, nisi praeter dictum pagum Gröschstockheim alium adhuc pagum Hohesfeld jure domini habuisset, cujus intuitu immatriculatio & receptio facta est. Bona ergo immediata ad Ordinem Equestrem immediatum spectantia praecipuum sunt requisitum, sine quibus aliquem Nobilem ab immediatis Nobilium familiis non oriundum in societatem Ordinis Equestris immediati unquam admissum fuisse non audivi. Sed nec qualitas horum bonorum sola sufficit sed amplius requiritur, ut a Nobilitate receptio & immatriculatio apud Ordinem Equestrem ejus Circuli cui inseri cupit, decenter non tantum petatur sed praevia causae cognitione

decernatur. Qua immatriculatione ac receptione facta, præstitisque præstandis nobilis hujusmodi demum pari jure cum reliquis immediatis Nobilibus censetur, in Ordinis Equestris Immediati Conventibus, consessibus ac deliberationibus publicis sessionem, votum ac jura suffragiorum consequitur, omniumque aliorum jurium ac privilegiorum immediatæ Nobilitati competentium fit particeps. Extat de hac re Sanctio totius Ordinis Equestris immediati in Recessu Correspondentiæ facto Mergenthemii Anno 1651. ubi in §. undecimo hæc habentur verba. Unlangend Eyllffters / diejenigen so sich bey Löbl. Reichs-Ritterschafft umb die Immatriculation oder reception anmelden / ist solches als eine der Ritterschafft angelegene Sach in reiffe deliberation gezogen/und dabey rathsam erachtet worden / das forderist derjenige so sich zu recipiren suchet/solches bey des Orts Ritterhauptman und Râthen / schriftlich anbringe; welche alsdann nach erkundigung der Umständ/ und ob solche Person von tapfferm und guten qualitäten / und als ein Ritter genos zu seyn/und unter die Gemeinschaft des Freyen Reichs-Adels zu ziehen würdig seye; Solches auff nechsten Ritter-oder Orts tag denübrigen Mitglieðern referiren/und wofern derselbe von Adlichen Herkommen/ oder sonsten von Ihr Kânsrl. Majestât. specialiter nobilitirt/auch vor der Reception oder auslieferung des Scheins ein hundred Goldgulden biß in hundred Ducaten / zur Ritter-Cassa zuliefern/auch mit Mund und Hand Herren Directori Râthen und Ausschußsen angeloben/ und versprechen wird / daß er forderist der Kâns. Maj. hohe Kâns. autorität aller unterthânigst beobachten / so dann von Zeit der Reception bey der Ritterschafft und dem Ort / dabinter auffgenommen getreulich halten/und derselben in allen Vorfällenheiten heben / und legen/und sich den Ritterlichen Verfassungen/Ordnungen/Verträgen und Abschieden gemess bezeigen; auch darneben der Ritterschafft bestes/an Ehr/Würde/und Nutz mit Rath und That suchen/deren Schaden und Nachtheil warnen und abwenden wollen. Worauff derselbe wirklich recipirt und immatriculirt werden solle. Solte aber einer durch contract und in andere weg Ritterliche Güter an sich bringen/und entweder die Reception nicht begehren/oder deren nicht theilhaftig seyn können/wird noch ferner nöthig erachtet / daß solche Güter bey der Ritter-Cassa erhalten/und dardurch dem Ritter-Cor-

pori

pori kein præjudicium zugezogen werde. Ob aber und wie dergleichen neu recipirte auff Rittertag zu beschreiben / und was für eine Session ihnen zu verstaten / solches wird jedes Orts Ritterhauptman und Råd discretion lediglich anheims gestellet.

I V.

Altera distinctio à Statu Nobilium civili desumpta est, quod quidam Principibus & Ordinibus subiecti sunt, (a) quidam liberi, (b) qui nulli statui (c) sed immediate (d) Imperio parent, & vocantur Die Freye von Adel (e) welche ohne Mittel der Kayserslichen Majestatt / und dem Heiligen Reich unterworffen / (f) de quibus in præsentia palæstra.

(a) Vocantur Gemittelte von Adel oder Landsassen / qui indifferenter omnibus in causis etiam non feudalibus coram Domino vel ihen Landfürsten / comparere tenentur, *Cl. I Ct. Ioach. Cluten, in Sylloge rer. quod. lib. 26.* Et Duplex Juramentum præstant Domino territorii, propter rem feudalem & propter subjectionem. Illud quod ob beneficium, id est feudum præstat, beneficio desinente, etiam deficit; alterum autem quod subjectionis causa præstat, vim retinet donec territorium immoratur. *Iob. Ferrar. Montan. in usib. feud. lib. 6. c. 1.* Et his nonnulli ratione certorum bonorum (quæ die Sattelgüter vocantur) privilegiati sunt, adeoque æque ac alii constitutionum Imperii capaces. *Wehner, in Pract. obs. verb. Sattelgüter.* Ita Nobiles die Nied Esel zu Isenbach præstant reale Homagium Abbati Fuldensi, & Landgraviis Hassiæ, suntque pars equestris ordinis in Hassia Erbmarschalck des Hauses Hessen / comparentque in omnibus conventibus provincialibus: nihilominus tamen in Camera Imperiali multos processus obtinuerunt, non contra alios immediatos tantum, sed etiam contra ipsum Abbatem. *Gylm. decis. Cam. 56. part. 1. n. 153.* Sic Marsfeld / im Stifft Mainster / Steinheim und Prümmt / Fortun in Ducatu Clivenfi ratione der Herrschaft Witting und Königelding / sunt specialiter privilegiati, ipsisque ratione eorum bonorum processus decreti; ut in relaxando arresto Steinheim contra Dortmundt. *Gylm. tom. 3. Symphor. Wehner, in Pract. obs. verb. Sattelgüter.* Hi autem omnes æque ac immediati, in Camera Imperiali, tanquam

tanquam Assessores præsentantur, ad Collegia Canonica recipiuntur, ad Torneamenta aliosque ludos Equestres admittuntur inter illustres: ratione enim personarum & dignitatum nulla est differentia inter nobiles, & libertas non facit differre specie, sed gradu. (b) Liberi ^{καὶ ἐξ ὧν} die Freye von Adel dicuntur, non quod ab omni Jurisdictione planè pleneq; liberi sint; quia tales in imperio non reperiuntur, arg. *§. nulla ratione distinct.* 93. Sed quia solum Imperatorem pro superiore recognoscunt, *Bidenbach. quest. nobil. l. n. 6.* Mit Pflichten der Kayserslichen Mayst. und dem H. Reich zugethan seynd. Reichs Abschied de Anno 1542, zu Speyer S. dieweil aber etliche. Und von anderer Herren Landsobrigkeit gefreyet seyn. *Reinkingk. de Regim. Secut. d. lib. 1. cl. 5. c. 10.* (c) Hoc primum adæquatum & substantiale signum est, quo immediati à mediatis nobilibus differunt. Cum ut ostensum est supra, die Landsassen ihren Landfürsten / omnino ratione superioritatis & Jurisdictionis der Landfürstlichen Obrigkeit parere debeant, & primam instantiam tam activè quam passivè sortiantur, geben und nehmen recht coram Principe, oder dessen Hofgericht. Econtra autem die befreyte Reichs-Ritterschafft / quæ nulli statui paret, einen Reichsfürsten / in cuius territorio sua nobilia & libera prædia habent, nequaquam pro suo magistratu recognoscunt. Dann die Landfürstliche Obrigkeit / kan nicht über die Immediatos nobiles extendirt werden. *Bidenbach. quest. nobil. l. n. 7.* (d) Immediatæ qualitati nihil detrahit, quod multi Nobiles Principum Imperii vasalli sint, & bona sua ab illis vel ex parte, vel in totum recognoscunt; domini enim nullam in eos jurisdictionem exercent, quam eam, quæ ad curiam feudalem pertinet. *H. Rosenthal. cap. 5. feud. concl. 18. n. 9. & c. 5. q. 5. Matth. Steph. lib. 2. de Iuris. cap. 7. part. 1. n. 117.* Deinde quemadmodum multi Electores, Principes & Comites Imperii ab inferioribus statibus feuda tenent, horumque respectu vasalli eorundem sunt, sed tamen hoc immediatati eorum & præminentie nihil obest: ita nobilis, certorum bonorum intuitu subditus aut Landsass esse potest, qui tamen aliorum bonorum respectu immediatè subest imperio, videlicet si feudum possideat imperii, aut castrum liberum, ein Frey Adelsich Rittergut / nec alibi quam in gemeine der Ritterschafft Kasten / contribuere soleat. *Wernher. Kylling. de Ganerbiis Castor. Discut. 16. n. 13. Arnisaus de Iurib. Maj. lib. 1. c. 5. n. 2. Matth. Steph.*

Steph. de Iurisd part 1. c. 4. n. 49. (e) Ante ducentos vel circiter annos in Germania nemo ferè nisi Nobiles, eorumq; ministri militabant; omnis exercitus Equitatu solo constabat: indeque Nobilium ordo, ferè non aliter adhuc, als die Ritterschafft indigeratur. Hinc Besoldus Nobilium ordinem seminarium vocat militiæ, (qua de causa etiam militum nomen in feudalibus consuetudinibus, pro Nobili usurpatur de vafal. milit. 2. F. 21.) eoq; haud improbabiler conjicit, nobiles olim penè omnes, vel Romanorum vel Francorum milites præfidiarios extitisse, qui in castris burgisq; suis, vel loco vel arte munitis habitarent, & provincias belio acquisite aut gubernarent, aut contra hostes & veteres colonos defenderent, arg. l. 2. §. 4. Cod. de Offic. Praef. Praet. Afr. (f) Reichs Abschied zu Augspurg. de Anno 1555. §. und in solchen Frieden. Ord. Cam. part. 2. l. 5. Ibi Ein Edelmann oder andern des Adels / der oder die dem Reich ohne Mittel unterworffen. Cluten, in Syllog. rer. quotid. lib. 26. Libenthal. in coll. Pol. Diss. 1. lib. 16. Besold. in disc. de Ord. Eq. n. 5. Petr. Fruze in Diss. de nobil. concl. 18.

V.
 Hi à loco ubi degunt in tres classes distribuuntur, (a) Franconicam, Suevicam & Rhenanam (b) Equites Franconiae rursus in sex loca dividuntur (c) Odenwald / Gebürg / Kohn und Werra / Steigerwald / Altmühl / Baunach. (d) Suevi in quinque quaterniones separantur, (e) Hegow / Bodens See und Allgöw / an der Donau / am Roher oder Goochen / am Schwarzwald oder Neckher / im Kreuchgaw. Rhenani dividuntur in Rhenanos propriè sic dictos & Wederavicos. (f) His accesserunt etiam des Reichs Frey Ritterschafft des Bezirck's im Untern Elß. (g) Et quamvis post Imp. Maximiliani I. tempora, quibus ob reditus Imperii distractos ac imminutos contributiones Turcicae maximè invaluerunt, votum & sessionem in Comitibus (h) non usurparent, (i) tamen adhuc sunt Status Imperii (k) & constitutio-

stitutionibus de Immediatis loquentibus comprehenduntur. (1)

(a) Besold. in discurs. de Ord. Eq. n. 5. Cluten. in syllog. rer. quotid. tb. 26. Nolden de Nobil. civil. c. 17. Libenthal. Coll. Polit. Disp. 10. tb. 26. Wehner. Pract. observ. verb. Ritterschafft. Petrus Fritze de Nobil. concl. 18. (b) Reich Abschied de Anno 1500. Was man mit den Ritterschafften zu Franckhen / Schwaben und Rheintanden handeln soll. Reichs Abschied zu Speyer de Anno 1542. §. Demnach haben wir auff der Churfürsten. (c) Solche Sechs Ort gehören zusammen / in ein gemeine Ritterschafft so ein unzertrennt Corpus und Respublica ist / und haben deswegen Känferliche und Königliche Befreyungen / alte Herkommen / beständige und über Menschen Gedenden hergebrachte Lehens und andere Gebräuch / so sie in possessione vel quasi & exercitio haben / deren weiland Vor. Eltern seeligen / mit ihrē Ritter. Dienstē / dem H. Römischen Reich mannigfaltig un nützlich gedient / und fürs Vatterland gestritten / erobert / und erlangt un dahero noch auff heutige Tag die Freyen Franckē genennt werde. Wehner. Pract. obs. verb. Kränkstage. (d) So seinen Anfang zu Franckfurt am Mann / hienußer auff den Bogelsberg / nach dem Knoll / zu dem Sullingswalt / an die Werra / dann disseits solches Flusses an den Thüringer und Böhmeiner Wald herum / hinter dem Nortgau her / biß an das Herdfeld und herwars des Rochers die Jagst hinab / dem Neckher zu gegen Wimpffen / von dannen nach Alschaffenburg / und also den Mann hinunter biß wider gen Franckfurt. Inviertissimus & Clementissimus Imperator Ferdinandus II, in Confirm. & Declar. Privil. der Befreyten Fränckischen Ritterschafft. (e) Besold. in disc. de Ord. Eq. n. 5. Nolden. c. 17. Cluten in syllog. rer. quotid. tb. 26. (f) Sub Rhenana enim classe continetur etiam die Wedderaw / und der selben zugehörige Ort so seinen Anfang am Hagenamer Forst gehabt / und sich an selbiger Seiten des Rheins biß an das Erzstift Cöln erstreckt / auff der andern Seiten des Rheins / des Orts gegen Mäynß über / da der Mann in den Rhein fließet / ansehend / und daselbst den Mann hinauff biß gegen Alschaffenburg / von dannen wider herum von Gelnhausen / folgendes hinüber auff den Lohnstrom / von Lohnstrom auff beyden Seiten den Westerwald hinab / biß an den Rhein / und allda den Rhein wieder hinauff

hinauff und hinab/ biß an das Land Bergen gehend. *Simon Gunther. de Privileg. Rhenana Nobilit. pr. 4. n. 7.* (g) Videatur confirmatio-
 des Coniunctur Recces, zu Mergentheim auffgerichtet. *D. Fer-
 dinandi II. I. Imp. Anno Chr. 1652.* Item das Kaiserliche *Diploma*
 über des Ritterlichen *Prædicats* erhöhung *Ejusd. Ferdinandi III. Imp.*
 unserer und des Reichs Freyen Ritterschafften der Grafsen/ Viertel/
 Ritter-Ort und Bezircken in Land zu Schwaben/ Francken/ Rheins-
 strom/ und des Bezircks in untern Elßaß. Anno Chr. 1654. ertheilt.
 (h) ut *Aristot.* distinguit inter Cives & subditos, ita ut horum essen-
 tiam in subiectione; illorum vero in rerum publicarum cura ac tra-
 ctatione ponat nec civis nomine dignetur eum, cui non sit potestas
 adeundi Comitia & in iis ferendi suffragia. *1. Polit. c. 2. 3. Pol. c. 4. 4.*
Pol. c. 4. ita magnum momentum in eo situm esse, utrum quis Con-
 tiis Imperialibus, in quibus Summa Imperii consistit, interesse, inq; le-
 gibus Imperii vel ferendis vel abrogandis una concurrere suoque suf-
 fragii jure uti possit, nemo negabit; quod in tantum nonnulli exten-
 dunt, ut solo hoc Comitiorum jure illam Statuum in terris suis supe-
 rioritatem, independentemque potestatem, qua quilibet in suo territo-
 rio, quod Imperator in universo, facere posse dicitur, niti autument.
 Quid ergo de Immediatis Imperii Nobilibus statuendum? an illis
 propterea, quia tanto temporis decursu nec vocati sunt, nec in Comi-
 tiis comparuerunt, vel jura sessionis ac suffragiorum non desiderarunt,
 jura eadem superioritatis in suis castris, oppidis ac pagis cum apperti-
 nentiis abjudicanda ac deneganda sunt? Minimè gentium. Frui e-
 nim iisdem plus quam notorium est; Dicendum ergo effectu favo-
 ris hoc factum esse & inde Originem traxisse suam, tum postquam e-
 dictaliter citari status desierunt, captumque est singulatim unum-
 quemque vocari, quo tempore Ordo Equestris immediatus nondum
 in certos circulos erat relatus; ut proinde citatio singulorum expedi-
 ri non tam facile potuerit; nisi quod jam tum non pauci imò pluri
 in societatem Clypei Sancti Georgii coaluerint; quos sub hoc socie-
 tatis nomine ad Comitia vocatos esse apparet ex actis des *gemeinen
 Pfennings.* Tum præcipue, quia pecuniaria subsidia, quæ distractis
 Imperii redditibus in Comitibus contra Turcas tum maximè in solito
 more Germanorum, utpote qui non pecunias sed viros militares mit-
 tere consueverunt, urgebantur, præstare noluerunt, sed ipsi vestigiis
 Majorum insistentes militare pro consueto salario maluerunt, probro-

sum sibi ac libertati perniciosum reputantes, si onera realia ac patri-
monialia, à quibus semper fuerunt exempti, subire cogerentur. Quod
si vero nunc inversa Imperii Germanici forma huic suo favori renun-
ciare & in comitiis ad votum & sessionem admitti cuperent (id quod
in Comitibus Franconiae ob praedictas rationes demum Anno 1641.
factum esse constat) nec tamen à Statibus reliquis praeter spem admit-
ti vellent, manifesta haec esset iniuritas ac contemptus, possetque pars
contemta persequi contemptum. Quando enim aliquid concluditur à
Statibus licet inauditis Nobilibus, vel etiam, si auditi, nihil obtinuissent,
posset utcumque valere conclusio propter tacitum consensum, quia sua
sponte non comparuerunt vel auditi sunt, secus quando comparentes
non audiuntur; Tunc enim possunt contemptum persequi, per ea quae
in terminis terminantibus tradunt. *Grem. & Hieron. jum Lamb. S.
die Dritte. p. 77. & S. das Erste.* Nec obstat quod tanto temporis
spacio non comparuerunt; Favore enim libertatis hoc factum esse,
adeoque liberae facultatis mansisse, nec ullam unquam ex parte reli-
quorum Statuum prohibitionem interpositam fuisse constat. Ubi
autem nulla est prohibitio, ibi nulla esse potest possessio, utpotè, quae à
prohibitione demum causatur; Et ubi nulla est possessio, ibi nulla esse
potest praescriptio. (i) Olim liberum Equestrem Ordinem ad con-
ventus generales, tanquam singularem Imperii Statum vocatum fuis-
se, colligitur tum ex proemio Aureae Bullae, ibi: *in gemeiner Vers-
ammlung und Gegenwarth aller/2c. Edlen 7 tum ex prisco illo Cae-
sareo stylo, mit guten Rath/unser und des Heil. Reichs Churfürsten/
Fürsten/2c. Rittern/2c.* Tum denique ex Imperatoris Friderici III.
Reformatione Francofurti Anno 1442. promulgata in pr. ibi. *Und
darum durch Anbringen/auch mit Beywesen und Rath/ unser und
des H. Reichs Churfürsten/2c. Ritter und Knechten/ die wir denit
durch sie selbst/oder ihre mächtige Sendbotten/ darumb insonder-
heit her zu uns zu kommen/gebetten und geheissen haben.* Unde et-
iam Nobiles quosdam ad certum circulum relatos legimus, quales e-
rant, die Ritterschafft / und Gesellschaft S. Georgen Schilds im
Hegow. Erklärung des Landfriedens zu Nürnberg Anno 1522
auffgericht/rubr. der Schwäbische Krenß. Gerlac. Buxtorf. ad Aure-
am Bullam. sh 5. Rumelin. ad Auream Bullam. Dissert. 1. sh. 12. Post-
quam vero Nobiles ex parte (ut in Saxonia, Bayaria, Hassia) Princi-

pum

pum Landsassij facti, ex parte (ut in Franconia, Suevia & Rheni tractu)
 oneribus & Imperii collectis sese eximere vellent, eos sessionem ac
 suffragium amisisse, in eorumque favorem receptum esse, ne Camera
 Imperialis sumtus pro rata ferre, aliaque statuum onera, der gewissen
 Anschlag subire tenerentur, tradit. *Henric. Bruning. de Variis Vnic.*
spec. th. 18. Ludovic. Gremp. & Hieronym. Jun. Lamb. in cons. de session.
& voc. lib. civit. Imp. q. 2. §. in der vierdten Objection. Vintherus in dis-
sert. de Rep. th. 277. Besold in disc. de Ord. Eq. & in Thesouro. Practice.
 (k) *Wehner. in Observ. Pract. verb. Ritterschafft. Rumelin. ad Aur.*
Bullam. Dissert. 2. th. 12. Nordenman. de Iure Principatus. concl. 86. lit.
B. Paurmeist. de Iurisd. lib. 2. c. 7. n. 17. Ordinem Equestrem imme-
 diatum non tantum juribus ac privilegiis aliorum Statuum Imperii
 gaudere, sed etiam ab aliquot retroseculis ab Imperatoribus titulo ac
 nomine Status insignitum acta Imperii testantur. Sub Rudolpho. I.
 in Comitibus Augustanis Idibus Maij 1275. Sub Carolo IV. in Aurea
 Bulla. Sub Wenceslao in Sententia Depositionis. 20. Aug. 1400.
 Item à Sigismundo in sua Aurea Bulla de Anno 1431. A Friderico
 III. in Comitibus Noriberg. de Anno 1466. In Reformatione de Anno
 1442. pr. In Constitutione Pacis Publicæ Augustæ Vind. de Anno
 1474. A Maximiliano I. Wormatiæ de Anno 1495. & consequenter
 in prima Ordinatione Judiciij Imperialis. A Carolo V. in literis cre-
 dentialibus ad Ordinem Equestrem in Franconia de dato Burgos 3.
 Febr. Anno 1528. In ejusd. Diplomate de dato 13. April. 1546. Ut
 & in credentialibus pro ejusd. Ablegatis ad Comitibus de Anno 1555.
 A Ferd. I. in Reecessu de anno 1542. Spiræ promulgato. §. dergleis
 chen wir jetzt im nechsten Articul angezeigt/versic. Es wolten dann
 diese. b. n von Adel ibi auch wie wir von andern Ständen. In Reecessu
 de anno 1564 §. wir wollen auch. A Rudolpho II. in monitorio de
 anno 1610. A Matthia In Rescripto ad Com. Palatinum Frid. V. sub
 dato Prag. 20. Julij. Anno 1617. à Ferd. II. in Capitulatione art. 13. A
 Ferd. III. in capitulatione art. 17. A Ferd. IV. Reg. Rom. in cap. art. 15.
 Auch die Churfürsten/Fürsten/Prælaten/Herren/vom Adel auch an-
 dere Stände des Reichs. Et denique in denen Alten und Neuen
 Reichs Hoffraths Ordnungen. Tit. 2. Sondern auch unsere und
 des H. Reichs Churfürsten/Fürsten/Graven/Herren/Stände/Bes-
 freyter Reichs Ritterschafft / &c. Hinc rectè de cætero ait *Mozam-*
baud

Gano. Nobiles immediati paribus ferè cum reliquis Statibus libertate & juribus gaudent, ut ad Principum fortunam nihil ipsis desit præter opes. *de Stat. Imp. pag. 56. (l) Besold. in disc. de Ord. Eq. n. 5. Cluten. in syllog. rer. quotid. lib. 26.*

VI.

Privilegia nobilium Liberorum sunt vel generalia, vel specialia. Generalia sunt partim Jure Communi, partim consuetudine, statuto, vel speciali lege concessa; (a) & competunt universaliter omnibus Nobilibus, vel mediatè vel immediatè Imperio subjectis. (b) Ex his quædam consistunt in Immunitatibus: Ab officiis enim civilibus personalibus, plus oneris quam dignitatis annexum habentibus excusationem merentur: (c) Hinc Nobiles tutelæ munus publicum (d) pupillorum ignobilium subire non coguntur; (e) Ab onere Collectarum (f) & à vectigalis præstatione (g) immunes sunt.

(a) *Balthasar Frisovvitz, in Discurs. de Nobil. lib. 28. Petrus Frutze in Diss. de Nobil. Civil. concl. 22. (b) Libenthal. Coll. Polit. Diss. 10. lib. 15. Nolden de Nobil. civil. c. 12. in pr. (c) Tiraquellus de Nobil. c. 37. n. 16. & in penuria hominum persuaderi potius, quam cogi debent: adeoque à sordidis muneribus eò magis sunt exempti nobiles; quippe quod per sordida exercitia & artificia nobilitas amittatur. l. 13. sordidorum. C. de excus. maner. (d) l. 1 ff. de mun. & bon. l. 9. ff. de his, qui sunt sui vel alien. jur. l. 17. §. 2. de excusat. tut. pr. Instit. rod. quod propterea invito imponitur § pen. Inst. de satisfact. l. 1. in pr. ff. de admin. tutor. l. 3. C. de Suspect. tut. nisi executionibus deprecari possit l. 214 ff. de V. S. l. 28. C. de Decurion. (e) l. 17. §. 1. ff. de Excus. tut. l. 7. à muneribus ff. de vacat. & excus. mun. Tiraq. c. 37. n. 16. Koppen. decis. 61. n. 3. Sed Nobilis si voluntariè tutelam ignobilium semel suscipiat, num imposterum in alia de novo delata teneatur? Negatur, quia per unum actum contrarium quis non perdit in aliis privilegiis habens actum reiterabilem & successivum l. 12. C. de excus. tut. Nolden de nobil. c. 14. num. 62. (f) Rosenthal. de feud. c. 5. concl. 18. Brautlaecht. in Synops. Jur. publ. imprimis ratione bonorum feudali-*

um,

um, pro quibus Domino suo servitia feudalia præstant, ad collectas non tenentur. *Petr. Heig. quest. 18. part. 1. n. 21. Tiraquell. de Nobil. c. 20. Biedenbach. quest. 18. de Nobil. num. 4.* Qui enim Principis sunt servitio, merito à collectis excusantur, *arg. l. omnium C. d. Testam. & feudalia bona ad popularem pensitationem non accedunt: sed nobiles ac vasallieorum contemplatione servitia Equestris debent, præter quæ non sunt molestandi. Iohann. Ferrar. Mont. in usibus feud. lib. 6. c. 4. §. à quibus oneribus. & lib. 6. c. 5. §. quacunque.* Quod tamen fallit in collectis universalibus der Türckensteuer. Immunitas enim concessa non intelligitur de his quæ necessitatis. *l. 1. C. ut nem. lic. in empt. spec. Wintzler de Collect. decis. 6. n. 13.* facit Reichs Abschied zu Augspurg de Anno 1551. §. Solche der Ständen & de Anno 1566. Die weil nunmehr diese Reichs Abschied zu Regenspurg de Anno 1594. §. Nachdem nun. Da soll ein jeder belegt sein Geistlich oder Weltlich/ Exempt oder nicht Exempt/ Gefreyet oder nicht gefreyt/ niemand ausgenommen/ &c. unverbindert aller verträg/ Statuten, Obligationen, Gewonheiten und Herkommen. Idem Reichs Abschied de Anno 1598. & 1603. zu Regenspurg. Præsertim si necessitas tanta, ut sustineri non possit, nisi perveniat ad exemptos. *Cart. Iun. Consil. 61. n. 14. part. 1.* Neque mediati tantum, sed & Nobiles immediati (qui alias specialiter privilegiati sunt contra onus collectarum, vide privilegium contra die Landsässerey speciale à D. Rudolpho II. der Gefreyten Ritterschafft der Sechs Ort in Francken concessum, ubi, von aller reichung der Reichs Land, Franck Steuer/ Schatzung/ Straffen/ Auflagen/ eximuntur) in societatem harum collectarum vocantur, Reichs Abschied de Anno 1576. zu Regenspurg §. Dann weiters wollen. Et Reichs Abschied de Anno 1566. zu Augspurg §. wir wollen auch / *Denais in jur. Cam. tit. 99. n. 26. Cass. Klock de Contribut. concl. 38. Wintzler. de Collect. obs. 14.* Non quidem ut cæteri status, denen ihr gewisser Anschlag aufferlegt / sunt enim in den Anschlägen des H. Reichs nicht begriffen / Reichs Abschied de Anno 1542. §. Demnach haben wir/ zu Nürnberg. sed requiruntur à Cæsarea Majestate umb ein Christliche mitleidende Hülff / ohne einigen gewissen Anschlag. Reichs Abschied zu Augspurg de Anno 1500. §. wir vder der Anno 1557. & Anno 1577. §. Dann weiters (g) *arg. l. 6. Ubi personæ tantum privatae vestigalibus sunt obnoxia. C. de Vesti-*

gal & s. C. eod. Expeditum enim est, vectigalia à Nobilibus exigi nondebere. *Guid. Papa decis. 41. & decis. 384. & 387.* & nobiles in Germania ex antiquissima consuetudine à collectis, teloniis, & similibus oneribus publicis immunes esse, ait *Koppen. in decis. quest. 61. num. 3. Mindan. in Process. Cam. lib. 2. c. 42. §. 6. Bechtius de Securit. & salu. conduct. tb. 224. Clar. 7 Cuius Boc. in tr. de Regal. cap. 2. num. 398.* Cujusmodi Privilegium in specie Nobilibus Circuli Franconici à D. Rudolpho II. Anno 1609. 11. die Maij concessum est. Similia Privilegia etiam Nobiles Suevi & Rhenani Circuli habere, testatur. *Klock. in Discept. Polit. Jurisd. de Vectigal. lar. concl. 31. lit. B.* Item Privilegium über die Zoll-Freyheit. D. Ferd. III. G. freyter Reichs Ritterschafft und Adel im Land Elsaß. Anno 1637. 28. Aug. confirmatum. Und wie den Neuen Zöllen/sie mögen Nahmen haben wie sie wollen zubegegnen/docet cap. Inviētissimi & clementissimi nostri Imp. Leopold. I. art. 22. Und solle dabeneben einem jeden Churfürsten/Fürsten und Stand/ingleichender Freyen Reichs Ritterschafft erlaubt seyn/sich und die seinige solcher Beschwerden/wie bey dem 21. Articul all schon vermeldet/selbst so gut er kan zuerledigen und zubefreyen.

V I I.

Quædam consistunt in reverentia & honoribus nobilitati deferendis. Sunt enim nobiles præ cæteris honorandi: (a) in salutationibus & sessionibus præferendi, (b) non tenentur ire pedes, (c) ad eorum domum accedendum, non ipsi cogendi domo relictâ, alios adire, præsertim in officio dignitatem habente constituti: (d) In judiciis sedendo locus Iis assignandus, (e) eorum facta majori solennitate pertractanda. (f) Dos iis major & latior ab uxore constituenda. (g) Usus iis relictus uberius est interpretandus; (h) Injuria iis facta gravius punienda, quam quæ facta plebejo; (i) Alimenta iis largius præstanda, (k) Nobilium funus majoribus expensis & solennitatibus celebrandum. (l) Et licet pater non teneatur alere filium inopem, qui suis manibus sibi victum quærere potest; (m) id tamen non procedit

in filio nobili, cui esset indecorum hujusmodi opera
servilia tractare. (n)

(a) l. ad honorem. ff. de Decurion. l. 45. C. eod. Matth. Steph. de
Nobil. c. 6. n. 10. (b) l. 2. & 3. C. de Off. divers. lud. l. 1. C. de Off. civ. jud.
l. 3. pr. C. ubi senator. l. 1. & 2. C. ut dign. ord. servetur. Matth. Steph. d. c.
6. n. 10. Quod non tantum obtinet in viris nobilibus, sed etiam in il-
lorum uxoribus. Decian. res. 84. vol. 5. Cum dispositum in uno ex
correlatis, intelligatur etiam dispositum in altero. Curt. in Consil. 6.
n. 14. part. 1. (c) Sed equo vel vehiculo, uti debent, Gail. 2. obs. 99. n. 4.
Tiraq. de Nobil. c. 20. Sic etiam Nobiles à commissariis citentur, se
excusare solent, daß sie mit Pferd und Wagen nicht versehen; quæ
tamen exceptio per partes in continenti refutari potest, cum si ipsimet
non habeant, locato accipere debeant, recepto à partibus pretio. Quod
si rusticus equo vel vehiculo utatur, sumptus illi refundendi non sunt.
Tiraq. de Nobil. c. 20. Gail. dict. obs. 99. n. 4. Ruland. de Commiss. part.
1. lib. 5. c. 6. n. 8. (d) l. pen. §. fin. de condit. & demonstr. Matth. Steph.
de Nobil. c. 20. n. 16. (e) arg. l. 3. in fin. C. ubi Senat. vel Cl. l. 3. C. de Of-
fic. divers. jud. l. 2. C. de proxim. Sacr. Scrin. Matth. Steph. d. loc. (f) l.
fin. §. 1. & §. 5. C. de Cur. fur. & §. 4. sed cum antiqui. ibid. de curat. fu-
rios. l. ult. l. 1. C. de tutor. & Curat. (g) Juxta qualitatem enim & di-
gnitatem mariti dos constitui debet, l. 60. l. 69. §. 5. ff. de Jur. dot. l. si filia
ff. de legat. 3. (h) l. 7. §. 3. ff. de donat. l. 12. §. 1. ff. de Usu & habit. l. 18. in
ff. de re jud. Tiraq. de Nobil. c. 20. n. 153. (i) §. 7. vers. nam secun-
dum §. atrox. §. Inst. de Injur. l. 16. §. 3. ff. de Pæn. præsertim si scripto
contra Nobilem, & in judicio commissa, vel ad totam nobilitatem
in aliquem irritandam excogitata sit. Cothman. consil. 59. n. 35. vol. 2.
(k) l. 8. §. mulier. l. habitatio. §. servis. ff. de vent. in poss. mittend. l.
nepos. 125. ff. de V. S. l. plenum §. equitij ff. de Usu & habit. l. sed et si
quid. §. in primis. l. tutor. in pr. ff. de administ. tutor. Roch. de Cur. de
Jur. Patr. rubr. & utile 1. num. 4. Quare non tenentur nobiles come-
dere caseum, panem atrum, cæpas, allium, & similia, cum sint pro-
priè cibaria rusticorum. gl. in l. servis urbanis 99. verb. cibariis ff. de
leg. 3. Nobilium autem cibi sunt, pulli, anseres, anates, capones, per-
dices, coturnices, funduli, carpiones, & hujusmodi delicati cibi. Ti-
raq. c. 20. n. 142. c. non cogantur. dist. 41. Nobiles enim non solum
quoad victum, & amictum, sed etiam quoad cætera omnia, quæ ad
externum nobilitatis honorem spectant, lautius & splendidius vivere
debet.

deceat. *Petr. Frutze. de nobil. concl. 23.* (l) *l. si quis. 12. §. sumtus. i. r. 4. §. 6. & §. 10 ff. de relig. & sumt. fun.* in tantum ut nobilibus injuria fiat, si modico sumtu sepeliantur, *per l. 14. §. 10. ff. de relig. & sumt. fun. Matth. Stephan. c. 6. n. 16.* Et in majorem pompam, tempore exequiarum imagines majorum, *Die Ahnen/ Schildt und Helm/ deferuntur. Tiraq. d. nob. c. 20. n. 149.* Welche (Ut & annulus signatorius) wann der letzte des Geschlechts/ Stammens und Namens gestorben/ beyhm Grab zerbrochen/ zerschlagen/ beygelegt/ und zugleich mit begraben werden/ *Rüding. cent. 5. obs. 46. (m) l. si quis §. 7 ff. de lib. agnosc. (n) Id enim tantum possumus, quod salva dignitate possumus. l. 15. ff. de Condit. instit. l. 125. ff. de V. S. nec est cum vituperatione conjunctum, l. 23. §. 2. vers. muliebria ff. de aur. & arg. leg.*

VIII.

Quædam in pœnis temperandis: mitius enim puniendi sunt Nobiles, quam ignobiles; (a) ignominiosissima laquei pœna non plectendi; sed potius decapitandi. (b) Flagellis non cædendi, (c) nec damnandi ad triremes. (d) Quæstionibus & torturis non subiiciendi: (e) nec in carceribus propter debitum civile, (f) nec adeo strictè in vinculis propter delicta ex quibus capi possunt, detinendi. (g)

(a) *l. quamvis C. de adult. l. fin. C. ut nem. priv. tit. præd. suis. l. capitalium §. fin. ff. de pœnis. l. nemo. in fin. C. de Summ. Trinitat. l. 2. ff. de Term. mot. c. fin. ex: de pœn. c. qui contr. 24. quest. 1. c. centum. dist. 50. Hieron. d. Monte Brixiano in Tr. de fin. regund. c. 34. p. 76. Schönborn pol. lib. 3. c. 39. (b) Tiraq. de Nobil. c. 20. n. 107. Matth. Steph. de Jurisd. lib. 2. p. 1. c. 7. membr. 2. n. 88. Didac. Covarruvias 2. var. resol. c. 9. n. 4. Farinac. part. 3. prax. crim. q. 98. n. 100. Pœna enim ignominiosa nobili vel in dignitate constituto regulariter non imponitur. l. 9. §. 11 ff. de pœn. Jam vero pœna laquei omnium est ignominiosissima, vilissimaque ac foedissima, ut tradit. *Bl. in rubr. de Off. deleg.* Propterea talis pœna nobilibus non est inferenda, sed ad mitiorem deveniendum. *Tiraq. de pœn. temper. caus. 31. n. 3. & 4. (e) Talis namq. pœna à Nobilibus aliena esse debet. c. pastoralis. in fin. pr. de Off. deleg. arg.**

arg. l. 5. C. ex quib. caus. infam. (d) siue ad tempus, siue in perpetuum. Farinae. part. 3. prax. crim. quest. 98. n. 99. Covarruv. lib. 2. var. resol. c. 9. n. 3. Neq; ad strapedordam, vel poenam de chorda sunt adigendi. Nolden de Nobil. c. 15. n. 107. welches ein Longobardische Straff ist. Dn. D. Dietherr in Thesauro Practico Besoldi p. 911. (e) l. nullos. C. ad L. lul. Majest l. severam. C. de dignit. l. desertorem. §. 2. de re milit. l. milites. l. Divo. C. de quest. l. decuriones. juncta l. 14. C. de advoc. di- ver. jud. l. omnes. 33. C. de Decurion. Tiraq. cap. 20. Matth. Steph. de Nobil. c. 6. n. 41. Adeo ut judex torturæ nobilem subiiciens capitali supplicio affici debeat. Bl. in l. Decuriones. C. de quest. utq; judici no- bilem torquere volenti de facto etiam manu militari resisti possit. Hipo- polyt. de Marsil. ad l. Edictum. n. 3. ff. de quest. Et consuetudo contra- ria, ut videlicet nobiles torqueri possint, non valeat. per l. omnes 33. C. de Decur. Schrad de feud. part. 1. §. 13. n. 82. Cl. Bocer. de tortur. c. 4. n. 78. quia non potest introduci consuetudo contra legem consuetudini de- rogantem. Auth. Cassa & irrita C. de S. S. Ecclesiis. (f) And. Tiraq. de nobil. c. 20. n. 142. Covarr. lib. 2. var. resol. c. 1. num. 4. Nam habent beneficium competentiae, ne in solidum conveniantur, sed in quan- tum facere possunt, habita ratione suæ nobilitatis, Coler. de Process. executiv. c. 6. n. 146. Tiraq. c. 20. n. 142. Neq; jus prætorium in ipso- rum bonis feudalibus constituitur, ita ut vendere cogantur castra sua, sed contenti esse debent creditores, ut facta sequestratione de fructibus eorum illis satisfiat. Gail. l. obs. 117. n. 5. Köppen. decis. 39. n. 5. Quod tamen non tam privilegium nobilium, quam commune omnium vasallorum jusest, docente Gail. d. obs. 117. n. 5. (g) l. 1. ff. de cust. & exhib. reor l. filio ex hered. §. ejus ff. de injust. testam. l. ult. C. de ascensat. Tiraq. de pen. caus. 31. n. 1. Nec in vinculis subterraneis, Stock und Hals Eisen (quo pertinent nova tormentorum genera) sunt detinen- di: sed vel in civitate, ne domo sua, aut ex certo loco procedant. Gail. de pignor. obs. 9. n. 4. Vel in hospitio, Curia, vel Palatio. Pruckman. consil. 2. n. 331. vol. 1. Ruding. 2. obs. 58. n. 6. Vel in loco editiore sub custodia militum vel commentariensium sunt asservandi. Coler. de process. executiv. part. 2. c. 3. n. 177.

IX.

Quædam in præsumptionibus: Pro Nobilibus enim major, quam pro plebeis stat virtutis, innocentiae & integri-

integritatis præsumptio: (a) Unde iis magis tam in testi-
moniis ferendis, (b) quam aliis rebus creditur. (c) In
Electionibus & aliis quibuscunque actibus, ubi voces
sunt undiq; pares, præferuntur: (d) fideliores censen-
tur; (e) in rebus arduis præ cæteris adhibentur; (f) ad
officia secularia (g) & beneficia spiritualia (h) legatio-
nesque obeundas (i) magis assumuntur.

(a) l. si bona fidei ff. de Rei Vind Vult Consil. Marpurg. 18. declinat
enim à malo & inclinatur ad bonum nobilitas. Bobadilla. Pol. lib. 1 c. 4.
n. 17. (b) l. majorē §. 1. ff. de Pact. l. un. ff. de Off. Praef. Praet. l. 3. in pr. ff. de
Testam. l. ob. carmen. §. fin. ff. de Testam. c. multa. extra de præbend. cap.
statuendum. de Rescript. in 6. l. 3. in pr. ff. de testibus. Mascard. de pro-
bation. concl. 1097. n. 3. Roebus de Curte in tr. de Iur. Patron. p. 134 n.
92. Adeo nobilitas tantæ importantiæ est, ut in quibusdam locis ad
perhibendum testimonium, personaliter comparere non teneantur,
sed sufficiat, si per scripturam, sub fide sua absq; corporali juramen-
to deponant, & depositionem obfignatam iudici examinis transmittant.
Meichsner lib. 1. decis. tam. 30. n. 1. Ubi ait, quod Nobilibus
in scriptis deponentibus non quidem ut testibus, sed ut publicis per-
sonis, in loco in quo Jurisdictionem habent, credatur. Quemadmo-
dum in Regno Bohemiæ, in Archiducatu Austriæ, & Ducatu Bava-
riæ, aliisque locis receptum fuisse testatur. Gail. 1. obs. 101. n. 14. Steph. de
Nobil. c. 6. n. 19. Et notat Ruland. de commiss. part. 1. lib. 2. c. 11. n. 5. se
non ignorare quod Nobiles bey der Handreue gelassen worden / in
causa Wilsardt contra Büsch injuriarum. Ann. 1570. Et Gail. obs.
101. n. 15. se vidisse examinari testes nobiles sub juramento Obedien-
tiæ, non recepto aliquo novo juramento. (c) l. 2. §. quæ omnia vers. an-
tiqua. C. de vet. Iur. enucl. c. illud. dist. 40. l. si sfortiosi C. de nupt. §. si
miles. de Pact. tenend. Tirag. de Nobil. c. 20 n. 35. Hieronymus de Mon-
te Brixiano, in tract. de fin. regund. c. 63. n. 8. adeo ut eorum promissa
pro factis habeantur, arg. l. nemo ff. de Restit. in integr. c. 1. de Donat.
simplicique eorum verbo interdum credatur. c. nobilissimus. dist. 79.
Atque ita practicatur quotidie, daß wo einer von Adel etwas zusaget /
oder verspricht und verschreibt / bey seinen Adeltichen Ehren / trauen
und

und glauben / alles und jedes so der Verschreibung mit einverleibt.
 Standfest/unverbrüchlich und wol zuhalten / zuerfolgen und deme
 zu leben/2c. Er solches von rechtswegen eben zuhalten schuldig / als ob
 er solches mit einem leiblichen End geschworen hätte / bey peendek
 Meinend. *Matth. Steph. de Nobil. c. 20. n. 20. Mynsing. 1. obs.*
17. ibique Arnold. de Reyger. Coler. de process. executiv. part. 1. c. 10. n.
209. Gail. 1. obs. 59. n. 2. Ubi in specie ait, id in Nobilibus nostri tem-
 poris procedere, qui sub fide suæ Nobilitatis, bey ihren Adelsichen
 Frauen und Glauben promittunt solvere. *Cothman. resp. 4. n. 352.*
vol. 4. Quod confirmat consuetudo Saxoniae, daß die von Adel über
 ihre Brieff und Siegel nicht sollen disputiren lassen. *Gylman. decis.*
sam. 4. n. 35. lib. 2. Sic etiam in Franconia obtinet; videatur deß Ere-
 neurten Ritter Raths Fränckischen Kreißes Ordnung *part. 1. tit.*
10. & der Abschied der Ritterschafft Odenwald/ zu Mergentheim/
 Anno 1611. den 5. Decemb. Videatur etiam deß H. Röm. Reichs
 Frey unmittelbarer Ritterschafft in ndern Elßaß Adelsiche Ritters
 Ordnung. Anno 1653. Art. 18 (d) l. *maiores ff. de Pact. arg. l. 3. §. 1.*
& l. ob. carmen §. fin. ff. de testib. (e) Nec præsumuntur prodere Prin-
 cipem. *Matth. Steph. de Nobil. c. 6 n. 21.* quare eos Principes sibi co-
 mites adsciscunt, & lateri suo potius adjungunt, quam plebeios. l.
omnium C. de Testam. Iohann. à Chokier. Thes. Polit. lib. 5. c. 2. Tiraq.
de Nobil. c. 20. Et propterea in aulis Principum non solum officia.
 Eines Marschalcks/Hoffmeisters/Stallmeisters administrant, &
 pro defensione & tutione corporis magis quam plebei excubant: sed
 etiam hostilitatis tempore, castra & fortalitia, ipsis magis quam ple-
 beis demandantur, *Nold. de Nobil. Civ. c. 12. n. 19.* quemadmodum
 Nobiles Austriaci à Maß. Münster / tempore hostilitatis, oppidum
 Ensheimb accedere, ejusq; claves retinere, & aperire tenentur. *Zaf.*
de feud. part. ult. n. 13. Schrad. de feud. part. 1. c. 2. n. 39. (f) l. 1. C. de
 conduct. in publ. horr. (g) *Nov. 15. in pr. Matth. Steph. de Nobil. c. 6.*
n. 21. Chokier. in thes. polit. lib. 5. c. 3. utpote ad Regimen castri, vel ci-
 vitatis vel alterius rei cap. 6. in fin. N. 15. l. honor. §. honoribus ff. de mu-
 ner. & honor. l. honores §. is qui. ff. de decur. Aurb. prasides. in pr. C. de
 Episc. audient. c. grandi. de suppl. negl. pral. in 6. Unde etiam consti-
 tutum, daß die weltlichen Churfürsten Assessores auß der Ritter-
 schafft geboren/ernennen und präsentiren sollen. Reichs Abschied zu

Speyer de Anno 1557. §. Weiter. Ita etiam in Austregis derer von Adel gegen die Chur und Fürsten. sollen neun Räte gesetzt werden / doch das zum wenigsten funff von Adel seyn. *Ord. Cam. part. 2. tit. 4. §. 4. Denais. in Iur. Cam. tit. 158. (b) o. non satis vers. item si consideranda. dist. 86. c. adeo vers. nobilitas de Rescrip. c. officii extra de Elect. & Elect. potest. (i) l. sciendum. 4. §. 5. ff. de Legat. Kirchner. de Legat. lib. 2. cap. 4. n. 145. Tiraq. c. 20. n. 43. c. Apostolica post pr. de re judic. in 6. Petrus Fritze de Nobil. concl. 22.*

X.

Specialia Privilegia imprimis Immediatos Nobiles spectant: iisque speciali lege, consuetudine, vel statuto concessa sunt. Et primò quidem habent Jurisdictionem (a) territorialem. (b) die Lands Obrigkeit: (c) à Principumq; territoriali Jurisdictione sunt liberi. (d)

(a) Jurisdictionis vocabulum variè in Jure nostro accipitur 1. propriè pro potestate dicendi, reddendi, decernendi Jus constitutum, ut in *tit ff. de Iurisd. 2.* pro fonte, sive causa Jurisdictionis, Edicto videlicet, quo jus proponitur, *l. 1. C. ubi in rem. l. 2. C. de Condit. insert. l. 13. ff. ad L. Corn. fals. 3.* pro exercitio Jurisdictionis. *l. 36 ff. de Ed. edict. l. 11. ff. de in jus voc. l. 13. ff. de LL. l. 5. §. 1. ff. ut legat. servand. caus. 4.* pro notione. *l. 3. §. 1. ff. judic solvi. juncta l. 3. in pr ff. de postul. l. 1. in pr ff. ne vis ei fiat. &c. juncta l. 7 ff. de damno infecto. 5.* pro officio jus dicentis. *l. 1 §. 10. ff. de postul. (b) Minguus de superiorit. territ. concl. 47. Hippolyt. Riminald. consil. 5. num. 156. lib. 1. Henric. Brunning. de Variis Univer spec. th. 19. Decian. resp. 34. n. 28. Rumelin. ad Aur. Bullam. Diff. 1. th. 13 Sixtin. de Regal. lib. 1. c. 4. n. 92. Biedenbach. nobil. quast. 1. n. 7. Webner. Obs. Pr. verb. Ritterschafft. Regulariter enim non minorem, quam cæteri Imperii status habent Jurisdictionis, potestatisque in liberis suis castris, pagis, aliisq; bonis similibus eminentiam. Vinther. de Repub. concl. 215. Besold. disc. de Ord. Eq. n. 10. Referuntur inter illustres, Besold. lib. 1. Pol. c. 9. §. 4. n. 15. Illico Vmmis. diss. ad Process. 14. n. 55. Ruland. de Commiss. part. 2. lib. 2. c. 5. n. 11. Comparantur Civitatibus Imperialibus quoad sua castra, oppida & territoria. Gail. 2. obs. 62. n. 3. Webner. Pr. Obs. verb. Ritterschafft. Et majori libertate fruuntur, quam Austriaci Comites & Barones. Nicol.*

Besold

Beyfina tract. de pact. fam. illust. c. 2. Tantumq; possunt in suo territo-
 rio, quantum Principes in universo, *Decian. resp. 2. n. 16. vol. 1. & con-
 sil. 2. lib. 1. n. 164.* Non possunt Nobiles, qui habent Jus superiorita-
 tis & territorii, suos subditos cogere ad jurandam fidelitatem, zu Erb
 und Landthuldigung. *Zigl. in prax. aur. §. Nobiles concl. 1. n. 1. Hu-
 san. de propriis. hom. c. 6. n. 36.* Et huic sententiæ (Nobiles habere terri-
 torialem Jurisdictionem) stabilimentum haud leve afferre videtur,
 Reformation D. Friderici III. zu Franckfurt am Mayn Anno 1442
in fin. princ. ibi. auch mit allen den Euern/ und die Euch zugehören/
 oder ihr mächtig seyd / mandat ibi D. Fridericus III. Imperator om-
 nibus & singulis immediatè Imperio subjectis, & peculiariter etiam
 Nobilibus, ut subditos suos, in quos potestatem habent, ad observa-
 tionem constitutionis suæ serio compellant. Non minorem idcirco
 Nobiles habebunt potestatem in suos subditos, ac Principes & reliqui
 status, quia perinde de ipsis dicitur, daß sie ihrer Unterthanen mäch-
 tig seynd. Habebunt itaq; & ipsi territorialem Jurisdictionem. *Ru-
 melin. ad Auream Bullam dissert. 1. tb. 13.* Et in tit. 6. par. 1. des er-
 neurten Ritter Raths Fränckischen Kreisses Ordnungen/ hæc ver-
 ba extant. Allein daß sie beynebens / und damit auch bey Ihrem
 Herkommen/ Ritterlichen Libertät/ Immunität/ Freyheiten Ober-
 Herrlich und Gerechtigkeiten/ auch andern erlangten Privilegien ih-
 ren Inhalt und alter Billichkeit nach/ hingegen unbetrangt gelassen
 werden und bleiben mögen. Dann die Erbhuldigung bringt die
 Ober und Herrlichkeit mit sich. *Bald. in l. Decernimus. C. de SS. Ec-
 cles. Spec. tit. de locat. §. nunc aliqua vers. 64. (c)* Quæ in Principe
 Landfürstlich / in Comite Gräfflich / in Nobilibus Immediatis verò
 Adelige Lands Obrigkeit appellitari solet. *Meichsner. Tom. 2. lib.
 1. Decis. 8. In causa Myrnheim/ contra die Churfürstliche Pfaltz/ n. 2.
 Mingius de superiorit. territ. concl. 47. Besold. in Disc. de Ord. Eq. nu.
 10. Nolden. de Nobil. civil. c. 17. n. 108. Bidenbach. quest. 1. de Nobil.
 Cluten. in Syllog. rer. quotid. tb. 26. (d) Kylling. de Ganerb. Castr. disc. 2.
 n. 61. Sixtin. de Regal. lib. 1. c. 4 n. 92.* Eo ipso enim, dum immédia-
 tè imperio subjecti, & status Imperii sunt, ut supra ostensum, Principes
 aliquæ status ratione der Landfürstlichen Obrigkeit/ ob paritatem Ju-
 risdictionis, nihil juris in eos obtinent; cum par in parem Imperio de-
 stituatur l. 4. ff. de arbit. l. 58 ff. de iudic. l. est receptum. ff. de iurisd.

idq; receptum ff. de Jurisd. Idque procedat, licet alter dignitatis prae-rogativa excellat, adeo ut si duorum commune esset imperium, unusq; contra alterum delinqueret, consors Imperii delinquentem punire non posset, *arg. dd. text. Biedenbach. q. nobil. l. n. 24. Wehner. Pr. obs. verb. Lands-Obrigkeit.* Hinc Principes in quorundam nobilium imme- diatorum districtibus ac feudis habent quidem die Centbare / aber nit auch Lands-Obrigkeit / ideoque nobiles in istis suis districtibus & feu- dis Imperii minoribus, quoad Principes & status, Jurisdictionem pri- vative exercent, & pleraque omnia quae alii status Imperii in suis ter- ritoriis sibi vendicant, facere possunt; ut Nobilium immediatorum subditi & feudatarii, à Principibus confinibus non nisi per Compas- brieff / ad Land & Centhgericht evocentur, & criminosus in eorum di- strictibus comprehensus, non aliter quam ad requisitionem prae mis- sam, an die Centh gefolgt wird / proindeque criminoso nondum à Vogthenherren immediato Imperii Nobili capto, non licet der Centh absq; illius requisitione in illius districtu einfallen uñ angreifen / quod der Centherr ibi non habeat Land-Obrigkeit. Et quamvis in qui- busdam locis Domini Centenae den Einfall exercent, istamen re- stringitur auff die vier hohe Fäll / ita ut id jure territorii nullo modo sed jure peculiaris observantiae ac extensionis centenae usu invaluerit, salvo interim manente territoriali jurisdictione, Quam attentare aut invadere Domino Centenae in Centenali districtu non licet. Unde & illa provenit notabilis differentia inter subditos Domini Centenae pro- prios ac subditos vicinorum Dominorum alios. Hi enim utpote ratione meri tantum Imperii forum sortientes, sed à superioritate ter- ritoriali Domini Centenae immunes, non tenentur (1) ad sumtus & salaria Carnificis, ut & ad impensas ad executionem poenarum neces- sarias contribuere. *Geben kein Cent oder Henckergeld.* (2) non adstricti sunt ad denunciationis vel delationis necessitatem. *Kugen nicht.* Nec (3) ullo modo comparere necesse habent in hujusmo- di judiciis denunciatoris, *Erscheinen nicht bey den Rueggerichten /* nec quidem sub comminatione mulctae citati, *ob sie schon citirt wer- den.* Nec (4) ad Dominum, cui merum Imperium competit, per- tinet ratione horum subditorum Inventarii confectio annotatio & cu- stodia bonorum ob delicta, propter quae de Jure non sunt confiscanda sed ad Dominum vicinum, cui superioritas territorialis ac civilis Juris- dictio

dictio propria est. *Nic. Everhard. lun. cons. 23. n. 13. vol. 2.* Quæ onera omnia illi, nimirum Domini Centenæ subditi proprii, utpote qui non tantum mero Imperio vel Juri centenæ: Sed etiam superioritati ejus territoriali obnoxii sunt; Jure ac more recepto ferre coguntur. Hoc unum Dominus Centenæ ab aliorum Dominorum vicinorum subditis consuetudinario jure exigit, ut quando aliquis capitis damnatus ultimo supplicio afficiendus venit, facta in eum finem ante triduum proclamatione armati compareant, & plectendum reum ad locum supplicii comitentur. Quem unicuique casum Jura Centenarum in his locis vicinis sibi de Jure vindicant, reliquis superioritati territoriali reservatis; Et quamvis alibi exempla non desint, quibus validiores ac potentiores Centenarum Domini hujusmodi onera in vicinorum Dominorum infirmiorum subditos, juri Centenæ addictos devolvere ausi sunt, propter perpetuas tamen contradictiones judiciales & extrajudiciales qua fieri potest ope adversus hujusmodi actus violentos & turbativos factas, quæ sola spectanda est, vix ullibi poterit coalescere. Quando enim uno eodemque loco uni competit *Bogten* alteri *Zent* / *der Zentherr* non est Dominus territorii, sed solam criminalem Jurisdictionem ibidem habet. *Wehner. Pr. Obs. verb. Bogten.* Quæ in coercitione facinorosorum consistit. Die aber anders denn per accidens ratione delicti sonst kein Unterthan kan machen / und solcher nicht denn ratione commissi criminis unterworfen. Igitur à Jurisdictione criminali ad universalem superioritatem non inferitur recte, ut præclare docet. *Mar. Frecci de feud. lib. 2. in 47. auctoritate n. 1.* Ubi in causa quadam determinatum fuisse testatur, ejus insignia muris oppidi apponenda, qui Jurisdictionem civilem, non qui criminalem haberet, cum illa præditus universalis dominus illius terræ dicitur: Hac vero exceptis causis criminalibus nequaquam: Et ita est dominus secundum quid, oraculo Principis speciali. Quod ad quid autem dominium habens superioritatem sibi asserere nequit. *Castr. cons. 44. n. 5. in fin. vol. 1. Surd. cons. 323. n. 58.* Nec obstat, quod bona vel prædia in Principum territoriis sita, quoad jurisdictionem ejus esse præsumantur, cujus est territorium. *cum persona de privit. in 6. & c. fin. §. 1. de Offic. Archidiacon. c. cum Episcopus de Offic. ordinari. in 6.* Hactenus enim illa regula procedit, nisi ut hic immediate Nobilium, prompta sit exemptionis probatio. *Cail. de pignor.*

pignor. lib. sing. obs. 8. n. 7. Atqui jam dudum probatum fuit, immédia-
tè Nobiles, veluti à Principum Jurisdictione exemptos, nullum nisi
Imperatorem pro superiore recognoscere *Gylm. Symphor. Cam. Tam.*
2. lib. 2. part. 2. Tit. 8. Maxima enim est differentia inter illas clausu-
las, *In eines Fürsten Land und Obrigkeit/und unter eines Fürsten*
Obrigkeit sitzen: & quamvis pagus, castrum, vel prædia alicujus sita
sint in Provincia vel territorio alicujus Principis, non tamen propte-
rea sunt de territorio, vel Provincia ipsius. Nam & in ipso Principis
territorio potest locus exemptus esse. *Meichsner. Tom. 2. lib. 1. Decis.*
8. in causa Hrynheim contra die Churf. Pfalz n. 42. Quod idem Il-
lust. Camer. præjudiciis confirmatum testatur in causa, *Deutsch u*
Meisters contra die Grafen von Dettingen. Tom. 2. lib. 1. Decis. 6 n.
9. Paria autem sunt aliquem locum non esse situm in territorio, vel es-
se quidem situm, sed exemptum à Jurisdictione. Et hanc sententiam
luculentur confirmat Privilegium D. Ferdinand. I. Imper. Nobilita-
ti Franconiae concessum, contra *die Landsässerey.* Anno 1559. 20. die
Julij. Quod declaravit & confirmavit etiam Rudolphus II. Imper.
Darzu mit einer Geldpenn funffzig Marck Lötigs Golds / versehen.
Anno 1609. 11. die Maij. Et Inviçtissimus Ferdinandus II. Imp. An-
no 1626. 11. die Martij. Parilia privilegia Sueviae & Rhenanae No-
bilitatis ab Imp. data sunt, ut refert *Wehner. in verb. Ritterschafft Be-*
sold. in disc. de Ord. Eq. n. 10. Simon. Gunther. de Privil. Rhenanae No-
bilitatis à Cæsaribus datis præloque Anno 1609. vulgatis, ubi quæ
plurimis in locis libertas Nobilium confirmatur, iiq; von der *Lands*
Obrigkeit eximuntur, & in specie in privilegio Rudolphi II. Imp. de
dato den 9. Julij Anno 1605. districtus der gefreyten *Ritterschafft*
am Rheinstrom/und in der Wedderaw sollicitè determinatur. Item
Privilegium de non Arrestando. D. Ferd. III. Imp. der *Gefreyten*
Reichs Ritterschafft und Adel im Elsaß. Anno 1652. 25. Maij.
confirmatum. Quamvis igitur nonnulli Principes, imò & Comites
quidam in Franconia omnibus nunc viribus conitantur, ut ex cente-
na territorialem jurisdictionem ac superioritatem sibi formare, ac
conclusum quod ajunt, territorium, modo hætenus in Franconia in-
audito sibi arrogare, eaque introducere velint, quæ Knichen, Bullæus,
Besoldus & alii de jure territorii scripserunt, nullo tamen nec jure nec
fundamento à Centena ad territorialem superioritatem illationem fie-

ri posse, non tantum ex superioribus clarescit, sed praxis notoria & a-
cta Cameralia manifestè testantur.

X I.

Deinde & regalia habent, (a) ut sunt: Jus exigen-
di decimas ex mineris & fodinis, (b) cudendi mone-
tam, (c) collectatio Accisæ, (d) collectandi subditos,
(e) piscationum redditus, (f) Angariarum & paranga-
riarum præstatio, (g) Bona damnatorum vel proscrip-
torum, (h) Bona contrahentium in cestas nuptias, (i)
Bona quæ indignis auferuntur, (k) Bona vacantia, (l)
Portorium, (m) mulctarum poenarumque compendia,
(n) Jus vectigalium, (o) armandiorum, (p) & alia.

(a) *Decian. resp. 2. n. 16. lib. 3. Pruckman de Regalib. c. 4. n. 34.*
Sixtin. de Regal. c. 4. n. 92. lib. 1. Vinther. concl. 13. de Regal. Winsius de
Regal. lib. 63. Nolden. de nobil. civ. c. 17. n. 109. Besold. disc. de Ord. Eq.
n. 11. Sunt enim subjectum habile ad accipiendum regalia. *Wesen-*
bee. consil. 60. n. 30. Mult. 1. feud. §. n. 7. Habent jura Principum, *Bart.*
1. consil. 2. n. 164. Plerumq; tamen minora tantum, sive fiscalia, ut vo-
cant, regalia (qualia sunt pleraq; in thesi enumerata jura,) habent. *Bi-*
denbach. q. nobil. 1. n. 21. Ita ut maxime Princeps in usu regalium sit,
tamen in illis, quorum exercitium immediatus Nobilis habuit, eidem de
Jure nocere non possit. *Meichsner. Tom. 22. lib. 1. decis. 4.* in causa
Engelheim contra Pfalz. n. 170. Et licet multi ex his nobilibus sint,
qui contenti libertatis prærogativa communi, regalibus destituan-
tur, veruntamen non pauci inveniuntur, qui unum vel plura etiam re-
galia, sibi ex peculiari concessione, & ab ipso Imperatore impetrata,
vel inferiori Principe, per infeudationem, vel præscriptione adquisi-
verunt, idq; eo minus mirum, cum reperiantur inter hos nobiles, qui
amplissima bona, amplissimumq; territorium habeant, & hujusmodi
amplitudine, nonnullis etiam Comitibus & Baronibus æquiparari
possint, *Sixtin. de Regal. lib. 1. c. 4. n. 97. Besold. disc. de Ord. Eq. n. 11.*
Mingius de superiorit. terris. concl. 48. Proinde ad Nobiles ejusmodi,
& alios immediate subjectos, & legitimo modo acquisita regalia ha-
bentes non extendendum, quod mandato sine clausula in Camera Im-
periali Anno 1580, 10. Jan. referente *Gylm. tom. 3. Sympher. verb.*

Nobilitas. decreto cuidam in causa der Gr: f n: 1 Castell / contra No-
biles à Erenlsheim / die Abschaffung der Juden zu Rötelsee bel un-
gend / adjectum fuit hisce verbis , Die weil dann ihr kein Stand deß
Reichs/ noch als privati einige privilegia oder regalia habt / noch er-
langen könt. Nam ea verba, præterquam quod ex narratis supplica-
tionis sunt desumpta , non debent etiam quatenus Camera iis utitur,
ita accipi, quasi ipso Imperatore volente & concedente, vel per legi-
timam præscriptionem regalia aliqua à Nobilibus haberi & acquiri
non possint. Idq; indeliquet quod generaliter juri fit consentaneum,
ejusmodi modis regalia acquiri posse. Atq; in specie quantum ad hoc
ipsum jus habendi Iudæos attinet, quod de Regalibus est *Partben Li-
tigos. lib. 1. c. 13. n. 32. Cædd. in resp. de Bar.* reperiuntur nobiles imme-
diatè imperio subjecti, qui illud vel ex privilegio Cæsareo, vel lapsu
temporis immemorialis habent. *Sixtin. de Regal. lib. 1. c. 4. num. 98.*
(b) *Wesenb. cons. 60. n. 3 part. 2. Robuffus in l. cuncti C. de metal. n. 3.*
Nolden. de Nobil. c. 17. n. 109. (c) *Anth. Hanffman. de Remonetar.*
concl. II. ubi ait, hoc de immediatis, quorum tres sunt classes, Fran-
cones, Suevici, Rhenenses. nemo miretur, cum omnia quæ de im-
mediatis dici possunt, his quoq; competant. Exempla sunt Nobiles
in Franconia von Schaumberg / quibus hoc jus: b Imperatore con-
cessum est. (d) Das Ungeld, Ungeld/oder Ohmengeld/est gabella
cauponaria, seu tabernaria, quæ potulentorum nomine penditur, &
ferè von Wein/quemadmodum etiam accisia de cerevisia Bierrecht/
Ri rstruer. Vocatur etiam adtesia, h. e. impositio, quæ communiter
imponitur super victualibus, quæ venduntur, ut cementes, solvant cer-
tum quid, ultra justum pretium, puta libram carnis, vel mensuram
vini. *Gyl. decis. 37. n. 33. lib. 1.* ad quam illi tenentur qui possessiones
tenent, & fructus percipiunt, resque sive fructus vendunt. *l. indictiones*
C. de Annon. & tribut. Esse verò regale & competere, ei qui regalia ex
Imperatoris beneficio possidet, tradit *Mynsing. deced. II. resp. I. n. 81.*
Quemadmodum hoc regale Anno 1597. Nobiles de Granect in
pago Lachendorff à Cæsarea Majestate impetraverunt. *Besold. in disc.*
de Ord. Eq. n. 9. Nolden. de Nobil. civil. cap. 17 num 113. Webnerus Pr.
Obs. verb. ungeld. (e) *Cl. Bocer. de Collect. c. 5. n. 7. Rosenth. de feud.*
c. 4. concl. 74. n. 6. Wintzler de Collect. c. 5. n. 7. Capitul. Imp. In v. Et. &
elem. Leopold. I. art. 3. Ubi hæc habentur verba: Und seinen Churs-
fürsten

fürsten und Stand/ die ohnmittelbare Reichs-Ritterschafft mit be-
 griffen / Seine Landsassen/ Unterthanen und mit Landsfürstlichen
 auch andern Pflichten zugethane Eingeseffene und zum Land gehö-
 rige / von deren Pottmessigkeit und jurisdiction , wie auch wegen
 Landsfürstl. hoher Obrigkeit und sonst rechtmässig hergebrachten
 resp. Steuern/ Zehenden und andern gemeinen Bürden und Schul-
 digkeit weder unter den prætext der Lehen-Herrschaft / noch einigem
 andern Schein eximiren und befreyen/ noch andern solches gestattē.
 Est autem collecta vel ordinaria vel extraordinaria: ordinaria , quæ
 singulis annis pro bonis & possessionibus solvitur , Schoß/ Zins/
 Steuer. Extraordinaria verò, quæ necessitate aliqua existente ex-
 igitur: utraque ratione bonorum & patrimonii debetur & indicitur.
 Solet autem ferè imponi extraordinaria collecta, si subfittimor belli
 vel pro solvendo ære alieno, si Dominus ab hostibus sit captus , nec
 non pro Domino, vel ejus filio milite faciendo , extruendi fortaliti
 causa, Inaugurationis & quæsitæ Equestris dignitatis, pro castro e-
 mendo, vel pro filia maritanda. *Cass. Klock. de contribut. concl. 50.*
 Quo jure non tantum in Principis, sed etiam nobilis filia, multas Ger-
 manix provincias un* scribit *Ever à Weibetr. de regnor. subsid. c. 4. n.*
13. Koppen, decis 32. n. 1. Zasus de feud. part. 7. n. 48. Schrad. de feud.
p. 6 c. 6. n. 102. (f) Regner. Sixtin. de Regal lib. 2. c. 18. Bidenbach. de
Nobil. quest. 1. (g) Bidenbach. quest. nobil. 1. n. 21. Hoc onus con-
sistit non solum in armorum, l. ult. C. de fabricens. sed etiam in aliarum
rerum transvectione. l. 1. C. de quib. man. vel prest. nem. se lic. excus. l. 10.
junct. l. maximarum, C. de excus. man. Et quidem ob quamlibet ne-
cessitatem: continenturque angariarum & perangariarum appellati-
one non solum equorum, & aliorum jumentorum, sed etiam plaustro-
rum naviumque præstationes. Cujac. in d. l. ult. Hotom. in c. un. qua-
sunt regal. Ferrar. Montan. de feud. lib. 5. c. 7. Rosenthal. de feud. cap. 5.
concl. 70. n. 3. (h) Sixtin. de Regal lib. 1. c. 40. n. 97. Bidenbach. de
Nobil. quest. 1. n. 21. Besold. de Ord. Eq. n. 11. Ubi per damnatos &
proscriptos intelliguntur ii, qui ultimo supplicio affecti & deportati
sunt. And. de Ifernica. ad c. Regal. n. 48 inf. Borcholt. ad d. c. regal. nu.
81. Sixtin. de reg. lib. 2. c. 11. Nobilissimus IC. Scipio Gentilis, Univer-
satis hujus Antecessor celeberrimus Dissue. de Regalib. ch. 137. & 139.
 Supra allegata Cap. Imp. Leopold. l. art. 27. his verbis: Wir gereden

und versprechen auch/ daß wir die Churfürsten und Stände des
Reichs/ ingleichen die gefreyte Reichs Ritterschafft mit ihrem ange-
hörigen Lehen/ die sehen gelegen/ wo sie wollen/ wann deroselben Va-
sallen oder Unterthanen ex crimine læsæ Majestatis oder sonst die-
selben verwirckt hetten/ oder noch verwirken mögten/ nach ihrem
Willen schalten und walten lassen/ keines wegs aber dieselbe zum
Kaysersl. fisco einziehen/ noch ihnen vorige oder andere Vasallen auff-
tringen. (i) Quæ à fisco vindicantur, nisi liberos legitimos damnati
reliquerint; hi enim fisco præferuntur, per *Novell.* 12. c. 7. *Nobiliss. IC.*
Scipio Gentilis. diss. de regal. lib. 137. (k) Ea sunt quæ hæredibus qui-
dem acquiruntur, sed certis de causis fiscus iis tanquam indignis au-
fert; ut si quis necem defuncti non vindicaverit. *l. 1. l. 7. l. 10. C. de his*
quib. ut indign. Si falsum testamentum dixerit. *l. 2. l. 8. C. d. t.* Adde
Sixtin. lib. 2. c. 10. nu. 98. & seqq. (l) In jure nostro dicuntur bona
vacantia omnia ea, quæ quocunq; modo vacant & dominum non ha-
bent, etiam res pro derelicto habitæ. *arg. l. pen. §. 1. ff. de usu & habit.*
& l. 37. §. 1. ff. de usurp. & usucap. Dn. Etas. in Coll. Feud. Sed hic intel-
liguntur bona ejus defuncti, qui nullum ex qualibet sanguinis linea,
vel juris titulo legitimum heredem habet *l. 4. C. de bon. vacant. Sixtin.*
d. lib. 2. c. 9. Nob. Dn. Scip. d. D. lib. 125. (m) *Bidenb. d. q. 1. n. 21.* Per
portus apud Fridericum intelligitur illud vectigal, quod ex portu per-
cipitur. *Rebuff. in l. inter publica §. f. ff. de V. S.* Etsi verò portorium
à portu nomen habeat & portus vectigal propriè vocetur, tamen non-
nunquam & illud vectigal portorium nuncupatur, quod pro transitu
per pontem penditur. *l. cum in plures §. vehiculum ff. locat. Sixtin. d. lib.*
2. c. 12. (n) *Bidenb. d. q. 1. n. 22.* (o) *Sixtin. d. lib. 2. c. 4. n. 98.* Ex-
emplo sunt Nobiles in Franconia die Zöllner von und zu der Hals-
burg / qui olim illud regale habuerunt bey der Stadt Volckach am
Mayn / ut testatur *Chron. Bamb.* Item die Hatten zum Fördern
Frankenberg, Redwitz, Adolpheim & plures alii jus vectigalium ho-
dierno die habent. Hinc cum in Capit. modern. Imperat. Leopold.
l. art. 20. ea jura vectigalium in Statibus Imperii improbentur, quæ si-
ne Electorum consensu habentur, hæc tamen jus Vectigalium Nobi-
libus immediatis expressis verbis adstruens additur restrictio: Doch
soll den jenigen privilegien, welche Churfürsten und Stände des
Reichs samt der gefreyten Reichs Ritterschafft von weiland denen
vorge-

vorgewesenen Röm. Königen oder Kaysern zur zeit / da der Churfürsten Consens per Pacta & Capitulationes noch nicht also eingeführt oder nöthig gewesen/rechtmässig erlangt/ oder sonsten ruhiglich hergebracht/hierdurch nichts præjudicirt oder benommen/ sondern von uns auffgebührendes Ansuchen/ vermög und in Krafft des obgesetzten Dritten Articuli confirmirt, und die Stände dabey ohne Eintrag manniglich gelassen/alle unrechtmässige Zoll, Staffel und Niederlag aber oder derselben mißbrauch/da einige weren/ gleich bey antretung unserer Kayserl. Regierung cassirt und abgethan/ und ins künftig derselben keine mehr ertheilt werden/es geschehe dann erstbesagter massen / mit einmüthigem Collegial Rath und Bewilligung der sieben Churfürsten 2c. auch nicht gestattet/ das hinfür o jemand de facto und eigenes Vornehmens neue Zoll anstellen/ für sich dieselbe erhöhen oder sich deren gebrauchen und annehmen möge. (p) *Elias Schröd de jure bellic. 2. And Knich. de jure territ. cap. 3. num. 364.* Quamvis autem vocabulum armandiorum variè Dd. interpretentur, verior tamen eorum sententia, qui intelligunt de officinis publicis, in quibus arma fabricari solent ad usum reipub. *Bocer. de regal. c. 2. n. 187. Borch. ad d. c. regalian. 2. 11.*

XII.

Præterea habent jus forestæ, Forstliche Obrigkeit/ (a) Jus venandi; (b) Hohe und niedere Wildbahn und Weidwerck / (c) Jus archivi; (d) facultatem leges atq; statuta condendi; (e) Jus mittendi legatos, (f) non quidem ad Imperatorem, (g) sed ad cæteros Reges, Principes & quosvis status, (h) Jus constituendi fœdera; (i) bellum movendi; (k) fortalitia extruendi & muniendi arces, (l) Item absq; veniæ impetratione conventus indicere & celebrare possunt. (m)

(a) *Sixtin de regal. lib. 1. c. 4. n. 47. Webner. Pr. obs. verb. Forstrecht. Nold. de nobil. civil. c. 17. n. 118. Pruck. de Regal. §. Venatio c. 4. n. 2.* Forestum v. aut Forst ex proprietate Germanicæ lingue, nihil aliud est, quàm nemus aut sylva, & propriè significat latum nemus sine clausura, Ein grossen Wald/der mit Wasser oder sonsten nicht beschlossen ist/ in quo feræ inhabitant, vel includuntur, & in quo quis

usum habet venandi. *Myns. cons. 16. n. 36. Wehner. Pr. obs. verb. Forst*
Jurisdictio autem Foresti, Forstrecht/Forstliche/Wäldische Obrig-
keit dicitur, in cura sylvarum & nemorum consistens, *Besold. in Thes.*
Pr. verb. Forst. Ius autem venandi habens, non semper etiam Ius fo-
resti habet, & vice versa, ut consideratur in causa Schwäbischen
Gemeind/ contra Nobilem Hans von Reichberg/ *Ruland. de commis-*
sar. part. 4. lib. 2. c. 8. n. 43. Et ex hoc fundamento manat, quod status
Franconiae inferiores, ut sunt Comites, Barones &c. contra superio-
res hoc prætendunt, Es habe kein Fürst in Francken / nie kein Forst-
liche Obrigkeit gehabt/und noch nicht / ausserhalb was sie auff ihren
eigenen Wälden haben / so ihr selbst allein sein und sonst kein Graf
Herr/ &c. keine theil daran hat/ aber auff der Grafen/ Herren &c. Wä-
den und Gütern hat kein Fürst in Francken Forstliche Obrigkeit.
Wehner. Pr. obs. verb. Forstrecht. Ad jus hoc Forestae pertinent, Forst-
meister/Forstnecht/Wald und Holzordnung zumachen/und die ü-
bertreter zu straffen/mach zu Hagen/Außstöcken/Windfall/Obß/
Ackerich/& si quæ his sunt similia. *Meichsner. Tom. 2. lib. 2. decis. 2. in*
ans. Stößingen contra Truchsessen. *Besold. Thes. Pr. verb. Forst/ &*
novissime Dn. D. Dietherr. in addit. ad d. Besold. (b) Decian. resp. 66. n.
44. vol. 3. Georg. Mohr de Iure venand. p. 3. c. 2. num. 13. Sixtin. de Reg.
lib. 1. c. 4. n. 97. Nold. de Nobil. c. 17. n. 118. Fr. Marc. Delph. decis. 532.
n. 4. tom. 1. Sic Nobiles Hassiae perantiqui & primi nominis, die
Kied Esel zu Isenbach / singulariter investiti sunt venatione aprina.
Knich. de invest. pact. p. 2. c. 2. n. 40. Et confirmat etiam privilegium
der Fränkischen Ritterschafft / ab Imp. Rudolph. Anno 1609. con-
cessum, & ab Imperat. Ferd. II. confirmatum, 11. die Mart. Anno
1626. Videatur Privilegium D. Ferdinandi III. der Gefreyter
Reichs Ritterschafft und Adel im Land Elsaß / auch in hegen und
beissen. Anno 1637. 27. Augusti confirmatum. (c) Est e. ve-
natio vel superior, quæ in se continet Schwarz Wildpret/ ut sunt ur-
sapri &c. & Roth Wildpret/ ut sunt cervi. *D. Dietherr. in Besold. Th.*
Pr. verb. Jagen, vel inferior, quæ in Franconia intelligunt, Hezen aus
reiten/Haasen Rehe/Fuchs/Dachs/Enten/Hüner/Krametsvögell
und alle andere Vögel zufangen/auf Herden/ in Garnen und schieß-
sen ihres g. fallens/und da ihnen auch ein Hirsch/Kalb/ oder Frisch-
ling in Rehe oder Hasen Garnen einfallen würde / soll das ihr und
nicht

nicht des hohen Wildbahns Herren seyn. *Wehner. Pr. observ. verb. Wildbahn.* (d) Non quidem de jure, ut disputat *Ruland. de com. lib. 5. c. 4. n. 50. part. 2.* Sed de consuetudine, quæ vim legis obtinet. *l. 18. ff. de ll. si tanquam corpus considerantur,* Die gemeine Ritterschafft/ quorum singulæ classes sua habent corpora & scrinia, plerunq; in aliqua civitate, ubi & conveniunt, vel apud Directorem & Capitaneos. (Sic vocant illos, qui præficiuntur huic negotio, & omnia in exscribendis diætiis, aliisq; negociis dirigunt, vide des̃ erneurten Ritter-Raths Fræncschien Kreiss Ordnung *part. 2.*) & hæc dici posse Archiva, putat *Wehner. Pr. obs. verb. Ritterschafft.* (e) Tralatitium enim est, eos habere facultatem leges ac statuta condendi. *Besold. in disc. de Ord. Eq. n. 11. Mingius de Iur. territor. concl. 48.* quemadmodum etiam inter se faciunt statuta de succedendo. *Rutger. Ruland. de commiss. p. 2. lib. 5. c. 4. n. 49. Mingius de Iur. territor. d. concl. 48.* (f) *Nolden. de Nobil. c. 17. n. 145.* (g) *Kirchn. de legat. lib. 1. c. 3. n. 56.* quos n. mittunt nunciorum nomine veniunt, & vulgo Abgesandte non Gesandte vocantur, quia inter hæc appellationes, subtilis quædam statuitur differentia, ut nimirum appellatio eines Gesanden angustior sit; hi mittuntur à subdito, illi non à subdito *Dn. Dietherr. in Besold. Thes. Pr. verb. Gesand.* (h) Quorum respectu liberrimi nobiles sunt, salva Majestate Cæsarea, non secus ac illorum ab his recipiuntur. Quicquid enim Imperatori in signum specialis præeminentiæ & Regalis Majestatis servatum non est, id ordini Equestri immediate subdito libere competit. At quod soli Imperatori legatio ad externos Principes reservata sit, nusquam legimus. Propterea jus legatos mittendi ad externos Principes recte sibi vendicant. *Nolden. de Nobil. d. c. 17. n. 150.* (i) *Wernher. Kylling. tr. de Ganerbiis castr. disc. 15. n. 54. Feschius diss. de fœder. concl. 8.* Ut in specie apparuit in fœdere Suevico, quo multi Nobiles continebantur, *Sleid lib. 4. hist. in fin.* Nam in hoc ipso confœderationis privilegio cum aliis statibus conferuntur, ut apparet auß der Freyen Ritterschafft und Adels der fünff Theil im Land zu Schwaben / von Kaysen Ferdinand Anno 1561. confirmirter Ordnung/ ubi Imperator libertates atq; jura Nobilium Suevicorum enumeraturus, & quod iisdem semper Privilegiis, quibus alii status Imperii, gavisi fuerint, declaraturus, in specie recenset jus confœderationis cum aliis Imperii statibus. *Kylling. d. loc. n. 44.*
Idem

Idem restatur der Ritterschafft B. überliche Vereinigung zu Findau
auffgericht Anno 1522. apud Cl. Goldast. ab Haimensfeld. in Reichs-
handlungen. Excipiendus autem in confederationibus Impera-
tor, qui & per se in omnibus juramentis intelligitur exceptus Warem.
ab Ehrenberg. lib. 2. de foeder. c. 2. n. 231. & talis clausula plerisq; pa-
ctorum formulis interferri solet daß die Röm. Kayserl. Mayst. aller-
dings ausgenommen / und derselben aller gebührender Gehorsam
vorbehalten seyn soll. (k) Elias Schröder. de jur. belli lib. 2. Quod
procedit, licet Imperator præsto sit, si ille qui injuriam passus, morato-
ria & delusoria procrastinatione circumducatur & lactetur, nam tum
non expectato Principis jussu, arma sumenda. Frid. Schenck. à Tau-
senb. in s. un. in tit. hic finitur lex. Videri potest Vereinigung und
correspondentz Reichsbesreyter Ritterschafft in Francken/Schwa-
ben und Rheinstrom zu Hemborn Anno 1609. auffgericht. s. Da
einem von höhern oder andern Ständen. Huc quoq; pertinent ju-
ra confinia, ut delectum agendi, & arma imponendi, den Unterthanen
Wehr aufflegen / quod jus armorum nostra lingua vernacula die
Musierung vocatur; cui consequens est, subditos Dominum contra
hostes juvare, & in expeditionem cum armis & militari apparatu se-
qui teneri. Joh. Ferrar. Montan in usib. feud. lib. 6. c. 4. Vulgo Folg
und Reiß appellitari solet. Est autem sequela illa vel universalis,
quo subditi universaliter sequi debent dominum; vel particularis, ut
quando ad certum tantum locum, vel tempus sequelam præstare ob-
stricti sunt, und sie des Nachts wieder Dabein seyn mögen. Aliqui-
bus in locis vero loco sequelæ rustici certorum pagorum arcem sive
castellum vicinum tempore hostilitatis custodire tenentur. Wehner.
in Pr. obs. verb. Folg. (l) Nobiles enim immediati jus muniendi æ-
què sibi vendicant atq; Principes. Et sic castra facere possunt, in ter-
ritorio suo, ubicunque voluerint, etiam in confinio, aut vicinia alterius
regionis vel civitatis. Wehner. Kylling. disc. 4. n. 115. de Gan. Castr.
(m) Kylling. disc. 15. n. 58. Buxtorf. ad Aur. Bullam. cap. 12. concl. 95.
pro ut de observantia testari possumus. Estque licita illa congrega-
tio, quia conventus ad bonum & licitum finem absque superioris li-
centia permitti sunt. Schrad. de feud. part. 10. sect. 10. Et foedera,
quæ non in præjudicium superioris, sed ad licitum & bonum finem
fiunt, permittuntur. Warem. ab Ehrenberg. de foeder. lib. 2. c. 2. n. 118.

Myn

Mynsing. 6. obs. 1. n. 4. Quod jus expressè nobilibus tributum à D. Ferdinand. I Imp. die 26. Jul. Anno 1559. & confirmatum à D. Rudolpho II. 11 Maij. Anno 1609. Et Rescript. D. Ferd. III. An die Nieder Elsassische Freye Reichs Ritterschafft. Ben dem Ritterwesen vest zuhalten. Anno 1652. 2. Julii. Non hic silentio prætereundus est celeberrimus ille Ordinis Equestris Franciæ Orientalis conventus habitus Suinfurti Anno 1495. Ubi cum per Cæsaris Legatos ad subsidia pecuniaria in bellum Turcicum conferenda sollicitarentur, id tanquam priorum seculorum usui ac libertati suæ contrarium recusando inhærendoque pristino mori indicto conventu armati, numerum sex millium cataphractorum complentes comparuerunt. Iterum Anno 1535. Conventus Ordinis Equestris habitus Suinfurti. Cujus tunc temporis Director fuit Comes Wilhelmus ab Hennenberg; In quo præter Comites Baronesve 289. Viri Ordinis Equestris comparuisse perhibentur.

XIII.

Sed nec ullum Judicium (a) agnoscunt, nisi Cameram, vel Judicium Rothwilense, (b) licet nulla bona ab Imperio habeant: (c) Privilegio contra feuda nova muniti sunt, (d) Jus Austregarum (e) non minus, quam cæteri status Imperii habent; Etiam si bona quædam mediatè (f) ab alio Principe possideant.

(a) Seynd keinen Landgericht unterworfen. *Besold. in disc. de Ord. Eq. Cluten. in Syllog. rer. quotid. lib. 26. Wehnerus Pr obs. verb. Landsassen.* Quamvis enim Principes prætextu der Landfürstlichen Obrigkeit/Forst/Lehenssachen/& aliis mille modis eos tanquam subditos, ad Dicasteria Provincialia für die Landgericht trahere sæpius conati sint, & in hunc usq. diem conentur, tamen ipsi hanc maculam ægiè ferentes, semper se opposuerunt, & aliquoties Cæsari, justo dolore madentes literas exhibuerunt, Das man sie unterm Schein der Landfürstlichen Obrigkeit/der Forsts und anderer Lehensgerechtigkeit/wolle umb die Freyheit bringen und zu Landsassen machen / tandemq; cum hoc ad totius Imperij præjudicium tenderet, mandatum à D. Rudolpho II. Imp. Anno 1592. ut Camera Imperialis nobiles in sua libertate, manuteneret adversus potentiores, & non facile ex-

ceptiones subjectionis ab iis objectas attenderet, nec sub prætextu der
 hohen Obrigkeit contra libertatem eorum pronunciaret. Insinuatum
 scriptum Cæsareum & prælectum 2. Novemb. Anno 1592. *Gylm.
 tom. 3. Symphor. verb. Nobilitas.* Nobiles igitur immediati in Fran-
 conia non recte faciunt & contra privilegium à D. Rudolpho II. 2.
 Maij Anno 609. concessum, & ab Invictissimo Ferdinando II. con-
 firmatum 17. Martij Anno 1626. de non arrestando de novo, pec-
 cant, si in Judiciis Provincialibus compareant, als zu Würzburg, D.
 noltzbach, Bayreuth/2c. Ideoq; cum in causa Nobilium liberorum
 contra W. die Landgerichtliche Jurisdiction des Kayserslichen Land-
 gerichts H. Z. F. betreffend / contenderetur, W. jurisdictionem ha-
 bere super Nobilium Liberorum subditis, ex eo fundamento, das so
 fern ante transactionem Passaviensem & Pacem religionis die W.
 Diæces sich erstreckt gehabt / so weit soll berührten Stiffts W. Land-
 gerichtliche jurisdiction noch auff diese Stund reichen und folgen /
 recte responsum fuit, hoc fundamentum à Diæcesi, invalidum esse,
 eum contrarium passim pateat; in eadem siquidem Diæcesi sita sunt
 Coburg / Onoltzbach / Fulda / Rotenburg / Schwäbisch Hall / qui ta-
 men nec ipsi, nec subditi eorundem Jurisdictioni Provinciali H. se se
 subjici patiuntur. Et extant etiam præjudicia Exemptionis à W. In
 causis Baronum à Seinsheim / & Nobilium à Giech. Zöllner von und
 zu der Halburg / à Mosbach / & consorten Fulda 2c. contra W. die
 Landgerichtliche Obrigkeit betreffend / ut testatur *Wehnerus dict. loc.*
*(b) Nolden de Nobil. civil. c. 17. n. 51. Wehner. Pr. obs. verb. Landsas-
 sen. Cluten. in syllog. rer. quotid. lib. 26. Reinkingk de reg. secul. class. 5.
 lib. 1. c. 10. n. 26.* Sunt tamen non paucæ familia Nobilium à Roth-
 wilensi etiam judicio exempti quas recenset *Wehner. in notis in die
 alte und erneuerte Ordnung und Reformation des Kaysersli-
 chen Hoffgerichts zu Rotweil part. 2. tit. 4. p. 80.* Zinnerd /
 Ballard / Ritter / Westernach / Siegen / Pappenheim / Baar / Fle-
 ckenstein / Grumbach / Nippenburg / Rechberg / Kathsamhausen
 zum Stein / Schonburg / Stokingen / Spelt / Ritter. Quibus ad-
 di possunt Hütten zum Fordern Franckenberg / Seckendorff zu Su-
 genheimb / & alii: (c) Reperiuntur enim multi immediati nobiles,
 qui nulla libera castra & prædia habent, nihilominus tamen ratione
 suæ personæ, ordinariæq; subjectionis, nullum superiorem, nisi Cæ-
 sarem,

farem, Cæſarisque ſuprema judicia, Cameram videlicet & Dicasteri-
 um Rothwilenſe judicem agnoſcunt. *Reinkingk. de regim. ſecul. d. c.*
10. n. 26. (d) Expedit enim Republicæ divites habere familias, &
 ordinem militarem atq; Equeſtrem conſervari. *text. in l. 1. §. ſed et ſi.*
ff. de Vent. in ſpic. Cynus & Alexand. in l. 1. C. ad l. Iuliam de Adult.
 Jure quidem comuni Feudorum diſtinctio inter feudum antiquum
 & novum recepta eſt; ita ut hoc jure nemo ſucceſſionem in feudis
 ſperare poſſit, niſi à primo acquirente deſcendat, hancque deſcenden-
 tiam probare poſſit, prout ſunt *text. in cap. 1. §. ſin autem unus de his.*
qui feud. dar. poſſ. c. 1. §. in alio de ſucceſſ. feud. c. 1. de benef. fratr. adeo
 ut etiam ſi fratres duo de feudo eodem eſſent inveſtiti, una & eadem
 inveſtitura, tamen ſibi invicem in feudo uſto non ſuccedant. *text. eſt in*
c. 1. in f. §. in alia & ibi Feud. com. Sed in Franconia contrarium uſu
 immemoriali obtinuit: Alſo das ſin Francken von alten Jahren/
 als ſich Menſchen gedeneden erſtrecken mag/die Ritter Mannlehen
 ohne Unterſcheid ob ſie alte Stamlehen oder neuerkauffte oder neue
 angeſetzte Lehen ſehen/den Agnaten ejusdem familiae, ſo lang Namen/
 Schild und Helm gewehret/ohne Anzeig oder Beweiſung deß erſten
 Werbers/oder ob ſie von ſelben Herkommen oder nicht/ja auch wañ
 ſie ſchon wiſſentlich von ſelbigē nit entſproſſen/conferirt uñ geliehet
 worden ſeynd/adeoque conſuetudo ſpecialis loci derogat conſuetudi-
 ni feudali generali. c. un. de feud. cogn. Baro à Tautenberg. concl. 48.
 Bl. conſil. 179. Quam conſuetudinem pluribus probat: *Wehner.*
in verb. Kraiſtagt; exactius propugnat & contraria refutat: *Henr.*
Rosenth. & Goſwinſtattman, in egregio conſilio ſuper primo acquirente
edito. Et in ſpecie conſuetudinem, quod in Franconia collaterales
 in feudo etiam novo ſuccedant, non modò probatam, ſed per ipſum
 Episcopum feudi Dominū confeſſionatam eſſe, præjudicium extat a-
 pud. *Gylend. in cauſa Nobilis à Veſtenberg contra Henneberg/das*
Schloß Albbach cum pertinentiis auff dem Steigertwald. decif. 27.
lib. 2. nu. 66. Confeſſus idem jam ante erat judicialiter Procurator
 Herbip. in Camera Spirenſi in cauſa fractæ Pacis Nobilis Phil.
 Schrimpf von Berg contra Dn. Episcopum Fridericum Herbip. ubi
 eum articulo 10. poneretur: Das in den Stifftern Bamberg und
 Würzburg unter den Ritter Lehen/ob ſie alt Väterliche oder Neue
 Lehen ſein/in Erbschafft kein unterſcheid gehalten werde/hatt Würz-
 burg.

burg. Syndicus und Anwalt am 21. Jan. 1567. darauff in scriptis geantwortet/das er denselben Articul/so viel das Stifft Würzburg betrifft/wahr glaube. Et notatu in primis digna est secuta anno 1581. 24. Feb. confessio Domini Episcopi Julij. Nam cum is post obitum Christophori Davidis Schotten feuda ejus ad se reciperet, ac agnatos excluderet. Ordoque Equestris, quamvis non certò sciret, ex qua causa Episcopus hanc exclusionem prætenderet, tamen metuens, ne exemplo D. Episcopi Alchstettensis / qui hanc inveteratam consuetudinem primus tunc temporis impugnasse creditur, sibi quoq; præjudicaretur, obijceret inter alia gravamina: das ihre Fürstl. Gn. die probationem primi acquirentis den Agnaten aufftringen / und die Ritter-Mann-Lehen so lang Stamm-Nahm/ Schild und Helm werret/ den nechsten Agnaten nicht mehr wie bey dem Stifft Würzburg herkommen/leiben wolten/respondit Dominus Episcopus in præsentia Capitali verbis apertis ac rotundis: Das Ihrer Fürstl. Gn. daran ungüthlich beschehe / und sich dergleichen Verweigerung gar nit zu erinnern wissen / wie dann auch die erschienene von der Ritterschafft/deren etliche selbst dieser art Lehen empfangen / ein anders befunden und erfahren hätten / hanc porro tollendæ dubitationis gratia adjuncta declaratione, das die Schottische Lehen custodiæ causa, und biß daran die Jenige/so die Belehnung suchen die Lehenstück un Sippschafft specificirten zu handen genomē. Welches sonsten auch mit vielen unterschiedlichen / præjudiciis & exemplis, sonderlich mit der Adolzheimischen Sach wider das Domb. Capitel zu Würzb. allwo dieser F. Lehengebrauch mit 14. Zeugen einhellig attestirt und bestercket worden/zuerweisen/das im St. Würzburg zwischen den Alten und Neuen Ritter-Mann-Lehen kein differentz / sondern einerley Gewonheit sey / daher was in den Alten Stamm und Ritter-Mann-Lehen statt findet / das ist auch in den neuen Mann-Lehen zu attendiren: cum enim duo sunt copulata, quod in uno statuitur, censetur quoq; statutum in altero. *Br. in l. legatarius §. fin de legat. 3. Adde Meichsner. tom. 2. lib. 2. decis. 1. & IC. Herbig. Petr. Rod. Demme. ad. in fascic. Differ. Jur. cam & Franc. diff. 14. n. 10. pag. 152.* Unde constat propter varia præjudicia, quod antiquum feudum emtum remaneat antiquum de consuetudine Franconiae. Nec mirum jura communia feudorum à Longobardis ortorum hic discrepare à consuetu-

suetudine Franconiae, cum aliam hæc ; aliam illa agnoscant causam
& originem, quæ in omni re magnoperè est spectanda. Nam jura
communia loquuntur de feudis, quæ Dominus ex bonis suis propriis
gratis confert, quæ facilius ad dominos, ex quorum dominio prove-
nerunt, redire ac consolidari par est. In Franconia longè aliter se res ha-
bet ; Cum ibi originariè Nobiles bona sua nemini Principum vel
Statuum unquam subjecta vel jurisdictioni ejusdem territoriali ob-
noxia, sed ab Imperio ac Imperatore immediatè dependentia liberimè
quoad protectionem solum (cum aliter in præjudicium quippe Impe-
ratoris immediatæq; jurisdictionis aliorumq; jurium Imperatori pro-
priorum fieri non potuerit) in feuda concesserint, ut proinde jura
communia feudorum huc perperam applicentur. Fatendum qui-
dem proh dolor ! est, hodie, ubi vis ferè locorum contrarium contra
singulos magis magisque invalescere, & ad jura communia feudorum
promiscuè à Dominis, feudorum provocari, nec negari potest multos
ob longiores litium moras & anfractus ; inopiani sumptuum aliasq;
difficultates circa justitiæ administrationem & executionem vulgo
notas, vel potius acquiescisse ademptis vel maximè suo detrimento
transigisse. Verum hujusmodi actus particulares communi Ordi-
nis Equestris in Franconia consuetudini inveteratæ præjudicare non
possunt. Quilibet enim suo juri renunciare potest, sed non alieno.
Bart. in l. pen. col. 1. C. de pact. Et actus singulares non nocent Uni-
versitati, si nomine & autoritate Universitatis non sunt gesti. *l. si de-
fensor ff. de interr. act. l. non debet. d. R. J. & C. non debet eod. in 6.* O-
ptandum quidem esset, tum ut singulorum lites super his controver-
siis in Camera Imperiali ac alibi pendentes, & inter eas maximè vel
publicis Equestris Ordinis sumtibus causa Nobilium immediatarum
à Bibra contra Episcopatum Herbipolensem, quam hætenus sine
ulla ferè spe reassumptionis inveterascere, maximoperè dolendum, re-
dintegrentia ! urgeantur, & ad debitum finem perducantur, tum ut
Ordo Equestris actionem vel de novo intentare vel eam ante multos
annos communi Ordinum nomine intentatam reassumere, eoq; dili-
gentius intendere velit, ut peculiaris hæc Franconiae consuetudo feu-
dalis toties hætenus læsæ redintegretur, facta tecta conservetur, &
quæ contra eam innovata & attentata sunt cassentur ac annullentur.
Huic juri affinia sunt & illa duo privilegia Nobilitati Francicæ à D. Ru-

2
dolpho II. Imp. Anno 1609. 11. Maij. concessa; quorum prius jus col-
lectatum aliorumq; onerum in bonis tam feudalibus quam aliis, em-
tionis vel alio titulo ad statum aliquem superiorem devolutis Nobili-
tati reservat: Notæ sunt Ordinis Equestris gravissimæ super viola-
tione hujus privilegii querelæ, post pacem Monasteriensem redu-
ctam. Nam cum belli tricennalis deploratissimis temporibus ple-
ræq; Nobilium familiæ vel viribus exhaustæ vel penitus extinctæ, ad-
eoque bona eorum allodialia urgente necessitate ad potentiores variis ti-
tulis transferrentur, feudalibus vero spreta ac insuper habita supradicta
consuetudine consolidarentur, nec ejusdem prosapiæ, Stemmatibus ac
insigniorum Agnati admitterentur, sed ad probationem primi Ac-
quirentis urgerentur; fieri aliter non potuit, quin potissima pars bo-
norum, utur immediatè ab Imperatore dependentium ex Ordine E-
questri eximeretur, adeoque in præjudicium Jurisdictionis Cæsareæ
ad potentiores traheretur. Quod quia Ordo Equestris, id & prædictis
privilegiis Cæsareis contrarium & ad imminuenda Imperatoris jura,
debilitandumque, imò tractu temporis penitus extinguendum im-
mediatè Nobilitatis corpus animadvertibat, pro virili hætenus con-
tribatur, & adhuc eò incumbit; ut huic imminenti malo medela ad-
hibeatur. Post aliquot super hac re cum Eminentissimo Dn. Electo-
re Moguntino, tanquam Episcopo Herbipolensi habitos tractatus
compertum est, hætenus controversiam hanc adoptatum compositi-
onis ac transactionis finem perducere non potuisse. De Allodialibus
quidem Nobilium bonis ad Episcopatum emtionis vel aliis titulis
translatis ut & de iis, quæ Nobilibus de novo in feuda conferuntur, fa-
cile consensum, ut nimirum Collectioni Ordinis Equestris mane-
ant obnoxia; De reliquis omnibus, quæ feudi titulo à Nobilibus qui-
dem possessa, sed multis modis cum directo dominio hætenus conso-
lidata sunt, res hætenus per compositionem amicabilem complanari
non potuit. Cardo totius controversiæ in eo consistere videtur, U-
trum hujusmodi feuda à primæva sua origine, de Corpore ac territo-
rio Wurtzburgensi (de reliquis Episcopatibus ac Principatibus idem
est judicium) fuerint; ita ut cum originariè pars ejusdem corporis
extiterint, in feuda liberrimè ac liberaliter Nobilibus tanquam Vasallis
concessa sint; an verò primitus à Nobilibus in Franconia tanquam
bona immediata soliusq; Imperatoris jurisdictioni subiecta protectio-
nis

nis tantum majoris gratia tractu temporis Episcopis Principibusque vicinis in feuda liberè oblata ac recognita fuerint. Nam si prius illud quis præsupponeret, ferendus fortassis esset, cur contra Privilegium Cæsaris asserere auderet, manere hujusmodi antiqua accessoria ac pertinentia Episcopatus, postquam redeant, unde provenerunt, in collectando ejusdem naturæ ac potestatis, nec quicquam amplius Juris in collectando Ordini Equestri immediato consolidatione facta competere. Verum erroneum esse hoc præsuppositum nulloque firmo fundamento niti jam supra dictum, & exinde satis constare opinor, quia omnia hæc, de quibus quæstio est, bona feudalia immediatorum Nobilium nunquam, dum feudi titulo possidebantur, superioritati territoriali Dominorum feudalium fuerunt subiecta. Id quod fieri debuisset, si Domini Infeudantes de suo territorio ac proprio dominio aliquid per modum benefici & donationis feudalis concessissent, sed utin cōfesso est, Imperatori tantum, quoad appellationem, contributionem aliaque Imperii jura obnoxia fuerunt. Ut ita facile inde liceat animadvertere, quod hujusmodi bona feudalia de territorio ac corpore Vicini Episcopatus vel Principatus originariè non fuerint sed temporibus turbulentis ac periculosis protectionis saltem gratia feudi nomine ac titulo unita fuerint. Cum unionis diversi sint modi & inter alios unio interdum cum alieno majori territorio fiat solum quoad protectionem. *Soc. jun. conf. 28. n. 21.* Ut proinde corruenre hoc præsupposito facili negotio inde inferre liceat, quod Vasalli illi, qui ex corpore Ordinis Equestris hujusmodi sua bona immediatè ab Imperatore dependentia Principum vicinorum territorio protectionis gratia univerunt ac sub feudorum titulis ac nominibus recognoverunt, Imperatoris jurisdictioni supremæ ac immediatæ aliisque ejus regalibus præjudicium creare, multo minus penitus ex corpore Ordinis Equestris immediati eximere nullo modo potuerint. Hinc rectè *Gylmannus compilator Symphorematis*; Solent, ait, Nobiles allodia sua à Principibus in feudum recognoscere non quod velint præjudicium sibi creare, sed ut abundantiore cautela sibi prævideant, *tom. 1. p. 1. tit. 4. fol. 300.* In eundem sensum *Matth. Steph. Status*, inquit, immediatus potest allodia sua à Principe Imperii in feudum recognoscere; quo tamen ipso nulla conceditur superioritas aut jurisdictio in personam Vasalli, ejus bona subditosve; adde *Azeved. tom. 4. Constit. Hispan. Tit. 33.*

Tit. 3. rub. n. 2. Ubi ait, quod Vasallus se alicui alteri submittens in præjudicium primi Domini operam ludat nec hilum agat. Interest enim Cæsaris omniumq; Ordinum, ut status Imperii & etiam eidem immediati subiecti, alii integre conserventur. c. 1. de prohib. feud. al. per Frid. Idcirco si quis habet superiorem verb. gr. Cæsarem, pacti- onata & spontanea ista subiectio nihil operabitur etiam interveniente juramento. text. in c. ea te credimus. de jurej. posterius verò jus ~~compulsus~~ in bonis à nobili statibus aliis venditis, non proximis tan- tum agnatis, sed etiam his redimere nolentibus quibusvis aliis nobi- libus tribuit. Videatur Privilegium D. Ferd. III. der Elsassischen Ge- freyten Reichs Ritterschafft Juris Retractus Anno 1652. 25. Maii. confirmatum. (e) *Ord. Cam. part. 2. tit. 3. 5. Besold. disc. de Ord. Eq. n. 7. & in Thes. Pract. verb. Austrag. Wehner. Pr. obs. verb. Austrag. Sigismund. Florimandanus, in acie Polit. disc. de Monarch. Rom. Clu- sen in Syllog. rer. quotid. lib. 26. Schuyvanman. in process. Cam. lib. 1. c. 2. Lentius in Th. Synops. von Austragen/thes. 15.* Sicuti enim mediati non statim in Camera conveniuntur, sed vel primam & secundam, & tertiam aliquando habent instantiam, antequam ad Cameram deveni- ant; ita indignum visum fuit, ut status imperio immediate subiecti, deterioris planè essent conditionis, & uni tantum instantiæ, se perso- nas & causas suas, non absq; periculo committerent. *Gail. lib. 2. obs. 1. n. 7.* Ideoque Imperatoris & Procerum Imperii unanimi consensu constitutum, ut immediati imperii cives, primæ instantiæ loco, sive ab immediatis, sive à subditis & mediatis conveniantur, coram Judi- cibus Austregarum forum sortiantur. *Pet. Frid. Mandan. de Process. lib. 1. c. 16. n. 1. Ord. Cam. part. 2. tit. 22.* Dictæ autem sunt Austre- gæ à Germanico vocabulo Austragen/quod lites coram istis iudicibus componantur & decidentur; daß die Sache für denselben rechtlich ausgetragen werde. *Dn. D. Dietherr. in Besold. in Thes. Pr. verb. Austragen. Mandan lib. 1. c. 16. n. 1. Lentius in Them. Synops. von Austragen.* Et constituitur hoc iudicium diversimodè, pro diver- forum statuum & immediatorum conditione & dignitate, quos mo- dos in ipsa Ordinatione Cameræ expressos *tit. alleg.* videre licet. (f) Ita pronunciarum in causa Nobilis Jobst Ram von Holzhausen/ contra Herrn Ludwigen Grafen zu Königstein: ubi tamen litigantes generaliter remissi an gebührende Ort. *Ruland. de commiss. part. 4. lib. 8. c. 3. n. 7. inf.*

XIV.

Merum quoque imperium Nobiles immediati habent
(a) die Hohe Obrigkeit (b) Bent (c) Bentgericht / (d) Hohe
Fraiß / Hochgericht.

(a) *Nolden. de Nobil. civil. c. 17. n. 124.* Ac licet in multis locis etiam mediati Nobiles, merum Imperium habeant, hoc tamen interest, quod immediati revera fiscum habeant, unde causæ illæ fiscales dici possunt, mediati verò si ex officio delinquentē judicio criminali persequantur, accusator quem mittunt, non dicitur fiscalis, sed *Peinlicher Anwald / Aufläger / vel Amptsanfläger* / ut docet *Vult. in tr. de Iurisd. ad l. 1. n. 16. & 509. C. ubi caus. fiscal.* Pro asserendo autem Merito imperio ejusdemque executione occurrit captura & incarceration, *Bensfahung und Einlegung der Maleficienten.* Incarcerationem si reus verum fateri nolit, plerumque sequitur Tortura *Peinliche Frag.* Bruta veritate per torturam, pro qualitate delicti interdum delinquens ad Postellum condemnatur, *wird an das Halsseisen oder Pranger gestellt.* Solet quandoque pro sceleris qualitate reus publice per carnificem virgis castigari; *wird mit Rutten ausgehauen.* Non subsecuta vitæ emendatione, merum imperium habens, hominem facinorosum extra suam relegare potest provinciam, *Landes oder Gebietes Verweisung.* Quod si vero reus veniam deprecetur, solent interdum mero gaudentes imperio literas, ut *Gailius l. 1. observ. 22. n. 1.* obligationes juratas & elogia de non vindicando carcere, *Urpheds Verschreibung* à delinquentibus recipere. Confiscatio honorum *Confiscirung oder Eingiehung der Güter* etiam quandoque pro medicina adhibetur. Tandem meri Imperii finis potissimum in absolvendo & condemnando consistit, *Abförderung oder Nachlassung der Straffen.* Quod si vero malefici enumeratis suppliciorum & poenarum generibus parum deterriti, ad frugem redire nollent, pro rei cujusque perpetrati delicti, vel ex patibulo suspenduntur, rotæ imponuntur, aut pro cujusque merito, gladio, aut etiam exquisitiore supplicio è medio tolluntur. Quod pluribus persequitur *Bidenbach. q. 7. nob.* Præterea notandum, possessionem in uno gradu meri Imperii extendi ad majorem etiam gradum ejusdem speciei. Ita ut præsumta una specie, omnes actus & gradus ejusdem speciei præscripti censeantur. *Dann die Recht und Dd. halten dafür / wer die hohe Obrigkeit*

keit in einem gradu zu üben macht / derselb hat auch die Gewalt und Macht / dieselb in allen andern der Hohen Obrigkeit angehörigen gradibus zu exerciren: eo quod omnium graduum meri Imperii non sit diversa substantia, sed diversa tantum qualitas, ideoq; simul omnes gradus competere ei, qui unum tantum gradum exercuit. *Dn. D. Dietherr. in Besold. Thes. Pr. verb. Halsgericht.* Quæritur an Princeps nobilibus qui suos maleficos alibi puniendos per alienum territorium transmittunt, transitum de jure negare possit? Und da der Malefican den Landsherren / da man ihn durchführet / umb Mittheilung rechtens anruffe / ob Dominus territorii sich seiner anzunehmen hätte? R. ad prius Dominum territorii transitum de Jure prohibere non posse, cum nemo prohiberi debeat, via publica uti *l. ii. C. de servit. & aqua.* Et per alienum agrum ire, sit de Jure Divino & naturali *o. omnes leges i. dist. i.* Ita ut injuria afficiatur, qui via publica uti prohibetur, *l. Injuriarum i. 3. §. si quis. ff. de injur. l. 2. §. si quis. ff. ne quid in loc. publ. Capoll. de servit. rust. prad. c. 3. n. 17.* Ad alterum, Dominum Territorii circa alterius maleficum nihil juris habere. Regulare enim est, ut ubi judicium cæptum est, ibi quoq; finiri debeat. *l. ubi cæptum ff. de judic.* Insuper cum quando maleficus transmittitur, sententia jam antea in ipsum lata sit, consequens est, executionem sententiæ, ad illum, qui eam tulit, & non ad alterum pertinere. *Mynsing. cent. 3. obs. 63.* Huc non male & illa quæstio in Franconia sæpius agitata referri potest, si nimirum in castris Nobilium Immediatorum oder andern deren Centfreyen Häusern und districten delictum sit commissum, cui cognoscendi & puniendi potestas competat, & an Nobiles facinorosos illos, qui in Castris suis deliquerunt tradere Centenarum circa circa sitarum Dominis obligati sint? Hodie in Franconia Dominos Centenarum illud poscere, & nisi sistantur delinquentes, vim minari experientia testatur. Sed quod de jure illud fieri haud possit, sequentia satis ut opinor, evincent argumenta. Nam (1) dici non potest violasse Centenam alicujus, qui in Centenæ illius loco non deliquit, cum extra locum jurisdictioni centenariæ non subiectum nulla sit jurisdictio, sed impune non pareatur extra locum jus dicere volenti. (2) manifestum est, nec in dubium vocari potest, quod Immediati Nobiles eorumq; castra à Vicinorum Principum ac Statuum jurisdictione sint exempti ac liberi; Paria autem sunt aliquem locum

non esse situm interterritorio, vel esse quidem situm sed exemptum à jurisdictione. Nec movet (3) quod, ut vulgo obiicitur, Castra hujusmodi und andere Centfreye Ort in circulo ac districtu centenarum sita sint; quia magnum est discrimen inter has clausulas; In Principis alicujus vel vicini Comitatus districtu Centenarum, vel sub ejus ditione ac jurisdictione situm esse. Licet enim immediati alicujus Nobilis castrum sit in Principis alicujus territorio vel centenaria jurisdictione, non tamen propterea est de territorio vel de centenaria jurisdictione. Nec (4) in Franconia, Suevia, Tractuque Rheni novum est, sed ubi vis ferè locorum ita comparatum, ut locus aliquis vicini Principis jurisdictione vel mero imperio circum circa quasi septus ac vallatus sit, nullo tamen modo inde licet inferre, quod ideo mero Imperio ejusdem vicini Principis sit subjectus. Exemplo res fiet clarior. Windshemium civitas Imperialis inclusa ac quasi circumvallata est Brandenburgico; Swinfurthum Herbipolensi territorio ac mero Imperio. Nemo tamen hactenus repertus est, qui has Civitates Imperiales cum terris pertinentibus ideo vicinorum horum Principum territoriali vel criminali jurisdictioni subjectos esse contendere ausus fuit. Nec (5) adeo absurdus vel insolens, quod ego quidem sciam, hactenus quisquam fuit, qui asserere non dubitaverit, quod ii, qui in dictis Civitatibus deliquerunt, ad cognoscendum & puniendum tradendi sint vicinis Centenarum Dominis. Ut proinde (6) idem nec de exemptis Nobilium Immediatorum castris dici possit. Ubi enim est eadem ratio, ibi eadem quoque esse debet juris dispositio. Et casus quos necit paritas æquitatis & identitas rationis, non sunt quoad juris dispositionem separandi. Quod si quis hic instare ac dicere vellet, esse nimirum inter dictas civitates ac castra Nobilium immediatorum aliaque eorundem loca exempta hanc differentiam, quia Civitates Imperiales dictæ merum Imperium ac jus gladii habeant; quo plerique immediati Nobiles destituantur, non sine firmo fundamento replicaretur. (1) quod ratio, cur exempli gratia Centenarum Herbipolenses utcumque generales vim tamen suam non extendant ad delicta Swinfurthi commissa, in eo unice consistat, quia locus iste, utcumque, in territorio Herbipolensi situs, à superioritate tamē ac mero Imperio Herbipolensi exemptus ac proinde vulgatum illud locum habeat: Extra territorium jus dicenti impune non paretur. Quæ ratio cum æquē in Nobilium Immediatorum castris und andere

Centfreyen Orten militet, ut eadem juris dispositio locum habeat, æ-
quum est. Nec (2) valida esset sequela, si quis inferre veller: Nobiles
in Franconia immediati in castris suis, wie auch andern deren Cent-
freyen Wohnungen und Dörtern mero Imperio carent; Ergo vici-
nis Statibus ac Centenarum Dominis illud attribuendum & asserendū
est. Nō enim necesse est, hoc esse, quod ab illo contingit abesse, ut (3) si-
lentio prætereamus nullo modo concedendum esse, quod dicti imme-
diati Nobiles non omnimodam jurisdictionem in castris suis aliisque
locis exemptis habeant, cum nulla appareat ratio, cur eandem non eo-
dem jure ac fundamento sibi in dictis locis asserere possint, quo Civi-
tates prædictæ Imperiales nullo alio privilegio muniti sed solo jure Sta-
tuum nemine contradicente sibi semper vindicarunt. Et posito (4) nul-
lo tamen modo in veritatis præjudicium concessio, quod merum Im-
perium ac jus gladii immediatis Nobilibus Franconia in dictis locis
jure Status adstrui non posset, nullo tamen modo inferre liceret, quod
ideo illud vicinis Principibus ac Statibus de Jure competat; sed recti-
us inde concluderetur, quod hujusmodi castra und Centfreye Dörter
und Häuser sub jurisdictione Imperatoris, utpote horum No-
bilium immediatorumque locorum unici Domini ac Judicis subsistant.
Quod ut de hominibus plebeis in sæpe dictis locis exemptis delinquē-
tibus juri ac æquitati consentaneum est; ita eo firmitus & certius pro-
cedit in ipsorum Nobilium personis, in dictis locis delicta committen-
tibus, utpote quos & loci exemptio, & illustris personæ dignitas ac im-
medietas à vicinorum Statuum Centenas habentium jurisdictione ex-
imit, ita ut vel raro vel nunquam accidisse casum in Franconia memi-
nerim, ubi vicini Status criminalem suam jurisdictionem eò extende-
re, in ipsorum Nobilium crimina inquirere, & ad forum suum notoriè
incompetens pertrahere ausi fuerint.

Major fuit semper concertatio, si immediatus Nobilis in loco
centenæ vicini Status notoriè subjecto crimē contrahat. Hoc enim casu
nonnulli Dominis centenarum competentiam jurisdictionis adstrue-
re hoc fundamento conantur; quia nimirum de jure communi, fo-
rum quis non solum ratione Originis & contractus, sed & propter
maleficiū sortiatur, si sc. in loco delicti apprehendatur, cum delictū
det jurisdictionem ei, qui alias eam non habet *per text. in l. 3. ff. de*
Off. præsid. & in l. 1. C. ubi senat. vel clarig. Sed & hæc contrarium
verius

verius esse vel inde liquet, quia notorium nec hactenus à quoquam in
 dubium vocatum est, quod Immediata Nobilitas die Freye ehngemitt
 selbe Reichs Ritterschafft einen Reichs Fürsten/ in cujus territorio
 sua nobilia ac libera prædia habent, nequaquam pro suo Magistratu
 sed solum Imperatorem vel Cameram ob jurisdictionis concurrenti-
 am pro superiore recognoscunt, per ea quæ supra allegata sunt. A qua
 regula cum nusquam criminalia in Nobilibus immediatis speciatim
 excepta legantur, imo potius in iis ratio immediatæ subjectionis ma-
 gis stringat, Cæsarisq; solius jurisdictionem, cui detractum aliquod
 esse temere asseverare non licet, fundet, merito sub regula manere de-
 bent; cum de non exceptis judicetur juxta regulam, ut docet *Pet. Brid.*
Mind. de process. lib. 1. c. 9. §. 1. & 2. cum præsertim hoc à jure commu-
 ni, quo se contraria opinio fundare conatur, non alienum, sed eidem
 potius consentaneum est. Nam quamvis ibidem dispositum reperia-
 tur, quod delinquens in loco, etiam ubi deliquit, forum sortiri possit,
 manifestum tamen inde & illud est, quod Personæ Illustres & specta-
 biles, utut in provinciis deliquerint, nihilominus tamen hanc ipsam ob
 causam & rationem, quia ob spectabilem & Illustrem personæ condi-
 tionem Cæsarem habuerunt Judicem, in provinciis nullo modo judi-
 cari ac puniri potuerunt sed ad ipsum Imperatorem remittendi fue-
 runt *l. 5. §. 2. & 3. C. ubi Senat. Donell. 17. comment. 20.* ut proinde ho-
 die ob rationis paritatem de Principibus, Comitibus ac Immediatis
 Equestris Ordinis Viris non immerito idem statuendum, ut nimirum
 si in alienis territoriis ac Centenis delinquant, ad suos privilegiatos ju-
 dices remittendi sint, hoc tamen observato discrimine, ut si nobiles
 immediati ob delicta conveniantur ab iis, in quibus Austregæ lo-
 cum non habent, coram Imperatore vel Camera Imperiali, sin vero
 ius Austregarum ob fundatam tam rei quam accusatoris qualitatem,
 quam Constitutiones Imperii in *Ord. Imp. Cam. p. 2. tit. 3.* requirunt,
 locum habeat, coram Austregis omnino forum sortiantur ac
 conveniri debeant, ut pluribus docet & confirmat *Mindanus de*
Process. lib. 1. cap. 9. §. 1. & 2. (b) zu der hohen Obrigkeit gehören
 alle maleficia so Leib und Lebens Straff auff ihnen tragen / quæ late
 enumerat *Dn. D. Dietherr. in Besold. Thes. Pr. verb. Halsgericht / &*
Coler. in Process. Execut. part. 2. c. 1. n. 116. Wehn. in Pract. Obs. verb.
Bent. Quartus da ein Fürst einem von Adel ein Leben mit hoher O-
brigkeit

brigkeit verliehen / utrum privative an cumulative transtulisse videa-
tur? R. privative. Principum enim beneficia & privilegia in præju-
diciū concedentium latissime sunt interpretanda, *l. repetita. C. de E-
pisc. & Cler. l. 2. C. de Sportulis, l. in provinciis. C. de Numer. & actuar.*
& ita ne sit inutile vel otiosum, sed ut aliquid operetur, *c. si Papa, de pri-
vil. in 6 l. si quando ff. de legat. 1.* Et feudum instar usufructus est.
Tit. 23. §. ult. lib. 2. in V. sib. feud. Usufructus verò concessus ad solum
usufructuarium pertinet, non etiam ad proprietatis Dominum, pro-
pterea Vassallus in subinfeudatum merum Imperium habet, non Do-
minus superior. *c. imperialem §. 2. vers. illud quoque 2. F. 55.* Quæritur
da einer von Adel die hohe Obrigkeit/aber die Zeichen nicht hätte/sol-
che für sich selbst aufrichten dörfte? Quod omnino affirmandum,
quia explorati Juris est, concessio uno, reliqua omnia concessa videri,
sine quo concessum expediri nequit. *l. 2. de Jurisd. om. jud. & l. 1. §. 1.
& l. 5. §. 1. ff. de off. ejus cui mand. est jurisd.* Quod si ergo cognitio cri-
minis & merum imperium alicui competat, eidem permittenda quoq;
erit furcarum erectio, cum sine patibulo suspendi fur nequeat. Deinde
ad eum pertinet signum, cujus est res signata *l. 27. §. quis ff. ad L. Corn.
de falsis.* Notandum hoc loco quod per furcarum erectionem, retine-
atur quasi possessio meri Imperii, licet per 100. annos nunquam quis
fuerit suspensus, quoniam sufficit signum, licet deficiat signatum.
Matth. de Afflict. in c. 1. n. 38. Imò & sine signo haberi & retineri
potest, atq; ideo argui nequit, Furcas vel postellum non habet; Ergo
merum imperium non habet. Argumentatio enim à signis accidenta-
libus vel accessoris, quale est patibulum, non arguit de necessitate.
*Keller. de Off. Jurisd. Polit. lib. 2. c. 15. Novissime Dn. D. Dietherr in Be-
sold. Thes. Pr. verb. Galg.* Notandum præterea, quod nobiles imme-
diati habentes ex privilegio vel concessione Principis merum imperi-
um, tale privilegium non usu longissimi temporis non amittant, si
casus puniendi facinorosos nullus interea sese obtulerit, *arg. l. 4. ff. quo-
mod. servit. amitt. Gail. 2. obs. 60. n. 6.* etiam si per 100. annos non fue-
rit aliquis suspensus in illis furcis. Quod singulariter observandum
pro nobilibus, qui immediate Imperio subsunt, quod contra eos non
currat præscriptio, si longissimo tempore gladii potestate adversus cri-
minosos non sint usi, eo quod non obvenerit occasio puniendi faci-
norosos. Sæpe enim hanc ob causam cum vicinis Principibus li-
tes & controversias habent, qui negant Nobilibus tale privilegium

competere, quia longissimo tempore eo non sint usi, nullosq; actus possessorios exercuerint, quæ exceptio nihil habet momenti, si occasio puniendi facinorosos defuerit. *Webner. Pr. Obs. verb. Zent. (c) Wehn. in verb. Zent.* ubi rectè distinguit inter universalem & omnimodam, cum quis omnium omnino etiam leviorum criminum coercionem habet, & specialem sive limitatam, quæ ad certa tantum crimina adstricta est: quemadmodum in Franconia status superiores, merum imperium, quod in subditos inferiorum statuum certis in locis habent, ad quatuor summa crimina, *der vier hohe Rügen/als Mord und Todtschlag. 2. Diebstal oder Raub. 3. Brand. 4. Nothzucht.* expresse restrictum est in privilegio Nobilibus Franconiae concessum Anno 1609. Adde eundem *Webner. in verb. Vogten.* Et licet secundum constit. Saxon. *Mühten Besichtigung/ Maß und Gewicht/ Marckstein sehen/ Besichtigung der Taubenschlag & alia plures species ad Zent pertinent.* Secus in Franconia ad *Vogten* referuntur. *Webner. Pr. obs. verb. Zent (d)* In Episcopatu Herbipoleusi, ut ferè in tota Franconia, *Wird an der Zent ferner nicht gericht noch gerugt / dann umb Mord/ Dieberey/ Nothzwang/ fließende Wunden und was Hals und Hand/ Stein und rein antrifft/ nisi quidam pagi aut ptædia Umbstein und rein fließende Wunden vorhero nicht geantwort oder gerugt hätten / dabey und wie sie von alter herkommen seynd/ Sie aber bleiben sollen/ ob auch jemand Leut oder Güter in der Zent liegen hatt/ die nicht Zentbar und von Alter also herkommen weren/ dabey sollen sie aber bleiben.* Vide Reformation der Zent Ordnung Episcopi Gottofredi zu Würzburg. Anno Chr. 1447. Quare locum habet regula: *Tantum concessum, quantum possessum ac præscriptum.* Vide omnino, *Brun. cons. 170. 172. 177. 194 Decian. cons. 41. n. 104. vol. 4.*

XV.

Deniq; & pace religionis (a) fruuntur, propterea que Evangelicæ Religionis exercitium publicè in templis & Scholis instituere, non tantum in terris propriis ac hereditariis, (b) sed etiam in feudis ab alio statu, præcipuè Ecclesiastico dependentibus; (c) alterutramque religionem quocunq; tempore (d) abrogare & introducere possunt, si tantum, Jus Vogteihæ (e) habeant. (a) Ita

(a) Ita loquitur Divus Ferdinandus I. in Reichs Abschied zu
Mugspurg de Anno 1555. §. und in solchen Frieden sollen die freye
Ritterschafft/welche ohne Mittel der Kayserliche Majestät/und uns
unterworffen auch begriffen seyn/also und der Gestalt / daß sie obbe-
melter beyder Religion halb auch von niemand vergewaltiget / be-
trängt/nach beschweret sollen werden. *Besold. disc. de Ord. Eq. n. 11. &*
in Thes. Pr. verb. Freye Reichs Ritterschafft. Cranius de Pace Religi-
onis prob. 1. Wechter. Pr. Obs. verb. Zent. Bidenbach. de Nobil. q. 3. Nol-
den. de Nobil. c. 17. n. 62. Arnold. Engelbrecht. de Jurisd. eb. 133. Clee-
in Syll. rer. quot. eb. 26. Mingius de Jur. territor. consl. 48. Addatur et-
iam Mandatum Inviictissimi & Clementissimi Imperatoris Ferdinan-
di II. die Kränckische Ritterschafft wider ihr hergebrachtes Exercitium
Religionis nicht zubeschweren / 5. die Octobris. Anno 1628.
Item Copia Schreibens an Bischoff zu Würzburg den 19.
Octobris Anno 1629. Deniq; Instrum. Pacis Osnabr. solenniter ap-
probatum Anno Chr. 1648 Libera & immediata Imperii Nobilitas
omniaque & singula ejus membra una cum subditis & bonis suis feu-
dalis & allodialibus, nisi forte in quibusdam locis ratione bonorum
& respectu territorij vel domicilij aliis statibus reperiantur subjecti, vi-
gore pacis religiosæ & præsentis conventionis in juribus religionem
concernentibus & beneficiis inde promanantibus, idem jus habeant,
quod supra dictis Electoribus, Principibus & statibus competit, nec
in iis sub quocunq; prætextu impediuntur aut turbentur, Turbati ve-
rò omnes omnino in integrum restituantur, c. 5. art. 10. Transactio
hæc confirmatur per Recess. Imp. de Anno 1654. Item per Capit. in-
viict. & clem. Imp. nostri Leopold. I. his verbis formalibus: Doch so
viel diesen Articul betrifft/unsern lieben Oheimen und Churfürsten zu
Sachsen Brandenburg und Pfaltz auch ihren Religions Verwan-
then Fürsten und Ständen/ingleichen der ohnmittelbaren Reichs-
Ritterschafft/und deren allerseits Unterthanen/und denen Augspur-
gischen Confessions. Verwanthen/ die Reformirte mit eingeschlossen/
welche unter Catholischen Geist, oder Weltlichen Obrigkeit woh-
nen / oder Landsassen seynd/dem Religion und Prophan. Frieden/
auch dem jüngst zu Münster und Osnabruck auffgerichtetem Friedens-
Schluß und was deme anhängig/wie obgemelt ohnabbrüchig und
ohne consequentz, Nachtheil und Schaden. Art. 19. (b) Ex ipsius enim
Pacis

Pacis Religionis verbis satis patet immediatam nobilibus non modo permis-
 su esse, quam velint religionem amplecti, sed etiam concessum illius exercitiū
 in templis & scholis publicè in dominiis suis instituere. *Bidenbach. q. nob. 4.*
n. 1. Paurmeist. lib. 1. de Jurisd. s. ult. n. 4. Cl. Bocer. de Jur. Vasall. c. 6. n. 4. lib.
2. Ordinationem Ecclesiasticam publicare, wie es mit Ceremonien/ Lehr
und Leben/ solle in ihren Schulen/ Synodis, Visitationibus, und sonst ge-
halten werden/ cujus enim est ditio, illius etiam debet esse institutio. Matth.
Steph. de Jurisd. lib. 2. p. 1. c. 7. n. 474. adeo ut si in quasi possessione præsen-
tandi turbentur, petere possint citationem ad videndum se incidisse auff den
Landfrieden/ cum annexo mandato. de non turbando, nec amplius offen-
dendo. Nolden. de Nobil. c. 17. n. 68. (c) Prædicta enim Constitutio Religi-
onis immediatum requirit non ratione bonorum, sed respectu personæ, ut
nimirum ipsius conscientie consultum sit. Idq; satis ex eo apparet, quod ver-
ba constitutionis simpliciter immediatum exigant. Ergo cum in bonis su-
is feudalibus vigore constitutionis mutare potest religionem. Cranius de
Pac. Relig. part. 1. probl. 6. (d) Etiam post Transactionem Passaviensem &
Pacem Religionis. Omnino enim statuendum, possessionem quæ ante, vel
post pacificationem in usu fuit, nullo modo spectandam. Siquidem sicut
aliis statibus, ita & immediatè nobilibus, liberum est pro arbitrio reli-
gionem introducere, vel abrogare: Cujus remon solum præjudicia extant
in causa Kempfen & Wolslagen contra Münster. Gylm. diss. loc. Sed etiam
satis evidens fundamentum in ipsa Constitutione Religionis s. Und
nach deme 2c. ubi dum de Clericis dubitatur, Laicis hocjux unanimi con-
sensu Cæsaris & omnium statuum competere, expeditum est. Modo reli-
gio illa vel activè, per s. doch sollen all: andere Reichs Abschied zu Augo-
spurg de Anno 1555. vel passivè, per responsum 1566 D. Maximiliano II.
Imp. in Comitibus exhibitum, approbata sit. Besold. lib. 2. polit. s. 2. num. 42.
(e) Neq; enim necesse est, ut nieri imperium habeant, Dann die hohe
Steißliche Obrigkeit nihil regulariter importat quoad religionē, cum aper-
ti juris sit, jurisdictionem in criminalibus non statim eos in quos competit,
subditos efficere: beneficium autem constitutionis, non nisi in subditos ex-
erceri posse s. Es soll auch 2c. Besold. in Thes. Pr. verb. Halsgericht. Sola cri-
minalis Jurisdictio Zentgericht/ solumq; jus gladii & retentionis, patrona-
tus, filialitati neq; conjunctim neq; divisim jus reformandi tribuunt. Quæ
itaq; hoc colore reformationes hucusq; irreperunt, pactisve intrusa sunt,
cassantur, gravati restituuntur, & imposterū ab eju. modi penitus abstinetur.
d. c. 5. art. 14. in l. 10. b. Luth. Relig. August. Confess. Sed sufficit die Bogten
in

liche Obrigkeit/ propter hoc solidissimum fundamentum, nimirum §. Und
in solchen Frieden/ loqui sine ulla Jurisdictionis mentione, nec distinguere
inter Nobiles, qui merum imperium, & illos qui Jurisdictionem simplicem
habeant, ita ut lege non distinguente, nec nos distinguere oporteat. l. 8. ff. de
public. in rem. act. Et in Franconia processus decreti sunt Nobilibus, qui ha-
buerunt, saltem Vogtenliche Obrigkeit/ & fuerunt in possessione Exercitii
Religionis, & postea turbati ab Episcopo prætenu meri Imperii Truchsesse
von Weishausen 4. August. Anno 1574. Stein Altenstein Anno 1588.
Münster Anno 1588. contra Würzburg. Gylman. Symphor. tom. 3. Nam
in Franconia secundum morem ibi receptum, qui habet Vogten/ illi etiam
competit Jus Patronatus in locis Augustanæ Confessionis; quoniam Ec-
clesiastica Jurisdictio in suspenso est propter pacem Religionis: & vigore
Instrum. Pac. Jus Dioecesanum & tota Jurisdictio Ecclesiastica cum omni-
bus suis speciebus, contra Augustanæ Confessionis Electores, Principes, Sta-
tus, comprehensa liberâ Imperii Nobilitate, eorumq; subditos tam inter Ca-
tholicos & Augustanæ Confessionis addictos, quam inter ipsos solos
Augustanæ Confessionis status usque ad compositionem Christia-
nam diffidii Religionis suspensa esto, & intra terminos Territorii ejusque
Jus Dioecesanum & jurisdictio Ecclesiastica se contineat. d. c. §. art. 16. Se-
cus in locis Catholicis, da es den Vogten Herren non permittitur, sed ple-
runq; penes ordinarium potestas est. And. Knichen. de sublim. territor. c. 4. n.
434. und wo sie in Francken das Jus Patronatus, da haben sie auch Præsen-
tation, Installation, Vossesgebung/ Visitation, Examen, Ordination, auch
Geistliche Jurisdiction in Ehesachen/ wosfern sie Evangelisch seyn/ und ha-
ben macht die Evangelische Religion anzurichten/ unversehrt der Land-
fürstlichen Obrigkeit/ Gelyds/ Landgerichts/ hohen Zent/ oder Geistlichen
Jurisdiction- Herren. Proinde in civilibus & matrimonialibus causis, optime
Nobiles sibi ipsis consulere, si, ubi opus foret, singulis annis Nobiles ami-
cos, Doctores Juris, unum atq; alterum Ecclesiæ Pastorem ad se evocarent,
qui Nobili tanquam appellationis Judici, veluti Assessores præstò essent, or-
tasq; lites dirimerent, und also selbst ein Hof- Appellation und Ehegericht
hielten. Id quod laudabiliter admodum à nonnullis factum & utiliter practi-
catur meminit. Biedenbach. q. nobil. 9. Queritur quibus ordinationibus ma-
rimonialibus nobiles Augustanæ Confessionis immediate Imperio subje-
cti unterworfen? Resp. Besoldus weil sie macht haben ein Consisto-
rium zusammen/ möchten sie solches thun/ und ihnen daselbst
ein Dispensation oder sonst ein Urtheil ergehen las-
sen. Theß. Pr. verb. Ehegericht.

Ad Generosum & Strenuissimum
DN. AUTOREM, Fautorem & Amicum
ætatem colendum!

Litera scripta manet, sed vox audita peribit,
vera & nota piis, ignea voxque manet.
Vir generose, vagis tua nunquam credita ventis
dicta, novis pulchrè sensibus aucta cupis.
Hinc Tibi blandus honos surgit, cum pondere virtus:
& duplex messis Teque Tuosque beat.
Non tantum placidè formosa est messibus æstas,
deponit flavas annua terra comas;
Sole sub ardenti, memori quoque condita corde,
Jam sistis luci denuò, quæ loqueris;
Hic meritò medius per honesta & dulcia limes!
Candida Posteritas laude beabit ea!

*Inter suspiria & lacrymas, ob reuens vulnus filii
sui natu majoris, Georgii Martini, supre-
mum tam prematurè carpentis iter, qui pau-
lò antè obitum planè auro magis aurea scri-
psit, & gemmas ac mortis preparatione
locutus est, festinanti calamo hac adicie-
bat*

CHRISTOPHORUS LUDOVICUS DIETHELM,
U. I. D. & Advocatus.

F I N I S.

Lendersheim, Johann Friedrich von,

De iure et privilegijs nobilium liberorum et immediatorum, von deß H. Röm.
Reichs freyen unmittelbaren Ritterschafft, discursus

Norimbergae 1668

4 Diss. 1713#Beibd.25

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10820131-4

VD17 1:002526B